16 ก.ย. 2559

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

พรพรหม พรรคพวก

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

พรพรหม พรรคพวก

อ
373.0115
พ247ป

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

พรพรหม พรรคพวก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยห้าตัว คือ การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 412 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามจิตสาธารณะ 2) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน 3) แบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น 4) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู 5) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 6) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .930, .884, .832, .921, .828 และ .868 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม (Multivariate Multiple Regression: MMR) และการวิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนาม (Univariate Multiple Regression: MR)

ผลการศึกษาพบว่า

ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะโดยรวม มีความสัมพันธ์กัน ($R = .695$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอธิบายผลร่วมกันได้ 48.20% และ ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การรับรู้ความสามารถของตน ($\beta = .633$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta = .153$)

ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะรายด้านทั้งสามด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน (Wilks' $\Lambda = .498$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะรายด้าน มีค่า .560, .506 และ .619 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และ ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะรายด้าน ทั้งสามด้านมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งมีค่าเท่ากับ .441, .483 และ .604 ตามลำดับ โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางบวกต่อด้านการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ เท่ากับ .152, .113 และ .102 ตามลำดับ และในด้านการเคารพสิทธิการใช้ ยังพบว่า การคล้อยตามผู้อื่น ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .104

SOME FACTORS AFFECTING PUBLIC MIND OF LEVEL IV STUDENTS IN EASTERN BANGKOK SCHOOLS CLUSTER IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

PORNPROM PAKPUAK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2007

Pornprom Pakpuak. (2007). *Some Factors Affecting Public Mind of Level IV Students in Eastern Bangkok Schools Cluster in Bangkok.* Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong, Dr. Sakesan Tongkambanchong.

The main purpose of this research was to investigate the correlations and beta weights of five factors of self-efficacy, conformity, relationship between student and teacher, relationship between student and friends, and democratic raising styles affecting students' public mind. The samples were 412 level IV students of Matthayom Wat Nongchok School in 2nd semester of 2006 academic year, selected by multi-stage random sampling. The tools used in study comprised the questionnaires about 1) public mind, 2) self-efficacy, 3) conformity, 4) relationship between student and teacher, 5) relationship between student and friends, and 6) democratic raising style with the reliabilities of .930, .884, .832, .921, .828 and .868 respectively. The data were analyzed by using multivariate multiple regression (MMR) and univariate multiple regression (MR).

The findings of study revealed that:

All five factors and overall public mind were related to each other ($R = .695$) with statistical significance at the level of .01, and this could be 48.20% mutually explained. The beta weights of factors affecting the overall public mind with statistical significance at the level of .01 were self-efficacy ($\beta = .633$), and relationship between student and teacher ($\beta = .153$).

All five factors and three individual areas of public mind, analyzed by multivariate multiple regression, were related to each other (Wilks' $\Lambda = .498$). The multiple correlation coefficients, analyzed by univariate multiple regression, between the factors and individual areas of public mind were .560, .506 and .619 respectively with statistical significance at the level of .01 for all. The factor affecting three individual areas of public mind with highest beta weights was self-efficacy. The beta weights were .441, .483 and .604 respectively, and they positively affected with statistical significance at the level of .01. Regarding the relationship between student and teacher, it positively affected the public mind on avoiding the use with statistical significance at the level of .01, and the public mind on holding as the duty and the public mind on respecting the right to use with statistical significance at the level of .05. The beta weights were .152, .113 and .102 respectively. For the public mind on respecting the right to use, it was found that conformity also positively affected with statistical significance at the level of .05, and its beta weight was .104.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร

ของ
พรพรหม พรรคพวก

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีของคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ในฐานะประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ในฐานะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ประธานสอบปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณครูอาจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์มิ่ง เทพครเมือง อาจารย์สุชาติ สิริมีนนันท์ อาจารย์ธีรวัฒน์ สุขีสาร อาจารย์วรรณวดี สุขแจ่ม และอาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก และโรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี)4 ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคำวน - คุณแม่สมบูรณ์ พรรคพวก ที่ปลูกฝังค่านิยมอันดีงามของการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยรักการเรียนรู้ มีความพยายามจนประสบความสำเร็จในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณ พี่ๆ และเพื่อนๆ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษาทุกคนที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน ที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวถึงในที่นี้

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา และทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้กับผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พรพรหม พรรคพวก

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
	สมมติฐานในการวิจัย	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	9
	ความหมายของจิตสาธารณะ	9
	องค์ประกอบของจิตสาธารณะ	11
	ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย	14
	การวัดจิตสาธารณะ	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	16
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ	20
	ปัจจัยภายใน	20
	การรับรู้ความสามารถของตน	20
	การคล้อยตามผู้อื่น	28
	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม	39
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	39
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	42
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย 52
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 55
การเก็บรวบรวมข้อมูล 64
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล 64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 65

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 71
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 72
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 72

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 81
สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย 81
สรุปผลการวิจัย 83
อภิปรายผล 86
ข้อเสนอแนะ 86

บรรณานุกรม 87

ภาคผนวก 97
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ 98
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 107

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 117

ประวัติย่อผู้วิจัย 119

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 จำนวนประชากรนักเรียนและห้องเรียน จำแนกตามโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย..... 53
2 จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามห้องเรียน..... 55
3 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะในแต่ละด้าน..... 73
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับจิตสาธารณะ
โดยรวมและแยกรายด้าน..... 74
5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม.. 75
6 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ และเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้าน
ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม..... 76
7 ค่าการทดสอบสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัวของตัวแปรแต่ละด้าน
ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะแยกรายด้าน..... 77
8 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้าน
ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้..... 78
9 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้าน
ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่..... 79
10 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้าน
ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้..... 80
11 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้..... 101
12 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่..... 101
13 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้..... 102
14 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน..... 102
15 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น..... 103
16 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน..... 103
17 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย..... 104
18 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้..... 105
19 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่..... 105
20 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้.... 106
21 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน..... 106
22 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น..... 107
23 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู..... 107
24 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน..... 108
25 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย..... 108

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2	แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยภายในตัวบุคคล เงื่อนไขเชิงพฤติกรรม และเงื่อนไขเชิงสภาพแวดล้อม	21
3	ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา	23
4	แสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น	24
5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น	24
6	แสดงขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	53
7	ลำดับขั้นการสร้างแบบสอบถาม	56

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมไทยที่เกิดขึ้นโดยต่อเนื่องในปัจจุบันได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบทั้งต่อปัจเจกบุคคล ชุมชน และท้องถิ่นของประเทศไทย ซึ่งผลกระทบเชิงลบที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ การมีวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยมและการให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย อาทิเช่น การย่อหย่อนในศีลธรรมและจริยธรรม การขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณะสมบัติของส่วนรวมเพิ่มมากขึ้น การไม่ช่วยกันรักษาสมบัติ สิ่งของ สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะหรือแม้กระทั่งการไม่สนใจรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาส่วนรวมและเฉยชากับเหตุการณ์ที่ไม่กระทบถึงตน พฤติกรรมดังกล่าวแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ (สื่อพลัง. 2542: 3-4) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ (2536: 44-47) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินการมาโดยต่อเนื่องได้กล่อมเกลาให้คนส่วนใหญ่มีความเป็นปัจเจกชนสูง ไม่ใส่ใจต่อเรื่องของส่วนรวมมากเหมือนกับคนไทยสมัยก่อน ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มีลักษณะมนุษยนิยมโดยมองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวโยงถึงกันของธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้และ มีความคิดว่า สิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการที่คนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้ เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถจะนำมาใช้ประโยชน์หรือร่วมใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่เป็นหน้าที่ของภาครัฐและข้าราชการพึงจักต้องดูแลรักษา ให้คงสภาพอยู่ จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษาหรือช่วยกันจัดการเพื่อทำให้ทรัพย์สินส่วนกลางคงสภาพอยู่ได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในช่วงปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นข้อเรียกร้องให้มีการปลูกฝังจิตสาธารณะขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ หากการศึกษามุ่งแต่พัฒนาคนทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบใดๆ ต่อสังคมส่วนรวมได้ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 1 บททั่วไป ที่ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตราที่ 7 ได้แสดงถึงความพยายามในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนโดยระบุไว้อย่างชัดเจนถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ดังนี้

ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม

ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ ไม่ควรเน้นที่การพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรม การให้การศึกษาแก่ยุวชน ควรหยุดสร้างจิตสำนึกที่นิยมในวัตถุ แต่เน้นการสร้างจิตสำนึกในทางจริยธรรมให้หนักแน่น เข้มแข็งยิ่งขึ้น (สุพจน์ ทรายแก้ว. 2546: 55)

การปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ควรได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็กซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือ บิดา มารดา ครูและเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย หากบุคคลเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติส่วนรวมให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเด็กก็จะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีนี้ติดตัวไป

รัญจวน อินทรกำแหง (2528: 110-119) ชี้ถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมว่าจะเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝัง อบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อยๆ โน้มนำจิตใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง และการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน

จากผลงานวิจัยพฤติกรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันของ ชัยพร วิชชาวุธและคณะ (2529: 335) ที่พบว่า บุคคลในวัยผู้ใหญ่จะให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมด้านความสำเร็จในชีวิตการงานมากกว่าบุคคลในวัยเด็ก ส่วนบุคคลในวัยเด็กนั้นจะเน้นพฤติกรรมที่เป็นผลดีต่อสังคมมากกว่าบุคคลในวัยผู้ใหญ่และจะมีการแปรเปลี่ยนค่านิยมจากการเน้นที่สังคมไปสู่ตนเองและความมั่นคงของตนเอง อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจะปรากฏชัดเจนในบุคคลวัยรุ่นและจะลดน้อยลงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (สุกานดา นิ่มทองคำ. 2535: 7) จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วนรวม การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะ เพื่อหาแนวทางป้องกันมิให้จิตสาธารณะหรือการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมลดน้อยลงในสังคมไทย โดยเฉพาะในเยาวชนไทยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยจะพิจารณาจาก ปัจจัยภายใน อันประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนและการคล้อยตามผู้อื่น ปัจจัยสภาพแวดล้อม อันได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เพื่อใช้ผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะในระดับที่สูงขึ้น และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวม
2. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะแยกรายด้าน
   3.1 ศึกษาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม
   3.2 ศึกษาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรเอกนาม
4. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะแยกรายด้าน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญให้สถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชนไทย ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะในระดับที่สูงขึ้น อันเป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม และยังเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษา นักวิชาการ และผู้บริหารนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่ง เพื่อเป็นการสร้างกระแสสังคมที่เข้มแข็งให้กับประเทศชาติในอนาคตต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 2,839 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวน 412 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi–Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายใน
   1.1 การรับรู้ความสามารถของตน
   1.2 การคล้อยตามผู้อื่น
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม
   2.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
   2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
   2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย

1. การหลีกเลี่ยงการใช้
2. การถือเป็นหน้าที่
3. การเคารพสิทธิในการใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยวัดจาก

1.1.1 การดูแลรักษา ได้แก่ การใช้ของส่วนรวมแล้วมีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิมเพื่อให้ของอยู่ในสภาพที่ดี

1.1.2 ลักษณะการใช้ ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด การใช้อย่างทะนุถนอม และการใช้อย่างรู้คุณค่า เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้นาน

1.2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดจาก

1.2.1 การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

1.2.2 การรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม

1.3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม โดยวัดจาก

1.3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง

1.3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

จิตสาธารณะทั้ง 3 ลักษณะนี้ วัดจากแบบสอบถามจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และแทบไม่ปฏิบัติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงจิตสาธารณะว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจในการแสดงจิตสาธารณะ ในระดับใด

3. การคล้อยตามผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมของตนเอง เพื่อการยอมรับและการรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น โดยจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม

4. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความสนใจต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาและข้อชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียน และด้านส่วนตัวที่นักเรียนมาขอคำปรึกษา

4.2 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครูทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความเคารพเชื่อฟังในครูผู้สอน ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอนและซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

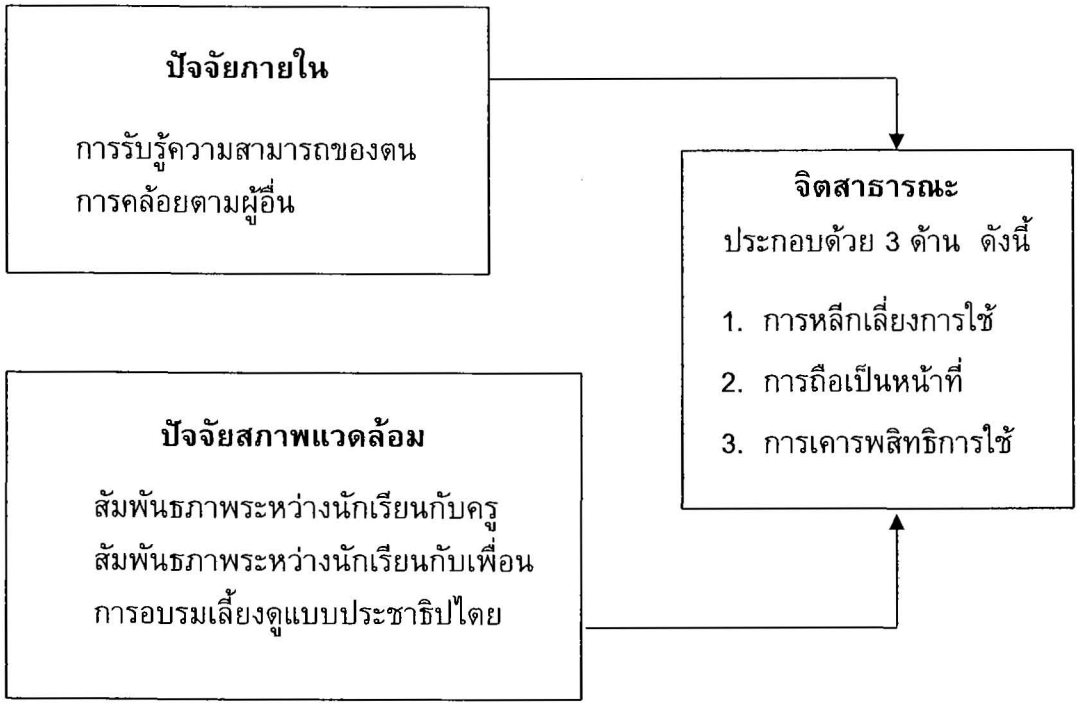
5. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ในการอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันทั้งทางด้านวิชาการและด้านทั่วๆ ไป

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองที่มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ โดยยึดการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม(Interactionism Model) เป็นแนวทางในการวิจัยซึ่งได้แบ่งสาเหตุการเกิดพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1)ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตน และการคล้อยตามผู้อื่น 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งจากการศึกษาของ โกศล มีความดี (2547) พบว่า ปัจจัยภายใน อันได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยบางประการกับจิตสาธารณะโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน
2. ตัวแปรปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งตัวส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม
3. ปัจจัยบางประการกับจิตสาธารณะแยกรายด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน
4. ปัจจัยบางประการกับจิตสาธารณะแยกรายด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามมีความสัมพันธ์กัน
5. ตัวแปรปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งตัวส่งผลต่อจิตสาธารณะแยกรายด้าน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
    1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
    1.2 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
    1.3 ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย
    1.4 การวัดจิตสาธารณะ
    1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ
    2.1 ปัจจัยภายใน
        2.1.1 การรับรู้ความสามารถของตน
        2.1.2 การคล้อยตามผู้อื่น
    2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม
        2.2.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
        2.2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
        2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

มีการเรียก คำว่า "จิตสาธารณะ" ที่แตกต่างกันออกไป เช่น จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกทางสังคม ความสำนึกทางสังคม รวมไปถึงคำที่เกี่ยวข้อง เช่น การเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวม การมีจิตสำนึกร่วมกันในสาธารณสมบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนี้

มัลลิกา มัติโก (2541: 5) ให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคม ว่าเป็นการตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ (2541: 8) ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกสาธารณะว่า เป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือ คำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2541: 57) กล่าวว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะ คือมีจิตใจที่คำนึงถึง ประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้ หรือมีผลกระทบร่วมกันใน ชุมชน เช่น ป่าไม้ ความสงบสุขของชุมชน

สื่อพลัง (2542: 3) จากบทความจิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชา กล่าวว่า จิตสาธารณะ (Public Consciousness) คำว่า "สาธารณะ" หมายถึง กิจสมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่มิได้เป็นของปัจเจกบุคคลใด ทั้งยังอาจหมายรวมถึงความเป็นส่วนรวม และสังคมได้อีกด้วย จิตสาธารณะมีความหมายในแง่ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะ สร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รุกเรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะ จัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542: 14) ได้ให้ความหมาย จิตสาธารณะ ว่า เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะ ว่าหมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

หฤทัย อาจปรุ (2544: 37) ให้ความหมาย จิตสาธารณะ ว่าหมายถึง ความตระหนักของ บุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไป แก้วิกฤติการณ์โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่า สามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดย การ เรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544: 6) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคล ที่มีการปฏิบัติโดยมีกระบวนการในระดับบุคคลไป

สู่สาธารณะ มีความรักและรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ

ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540: 14) ใช้คำว่า จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ และให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมไว้ คือ การใช้สาธารณะสมบัติอย่างรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยสองประการ ได้แก่

1. รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติ ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การแจ้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเมื่อได้พบความเสียหายเกิดขึ้น เป็นต้น

2. การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น เพราะสาธารณสมบัติคือของที่คนทั่วไปมีสิทธิ์ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ดังนั้นการใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบในแง่นี้จึงหมายถึง การคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

นอกจากนั้นแล้ว ในงานวิจัยของ ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540: สรุปสาระสำคัญ) ที่ทำการศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ได้สรุปความเข้าใจของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติหรือจิตสาธารณะไว้เป็นสองระดับ คือ

ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรกับสาธารณสมบัติ

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่า มีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณ-สมบัติ ไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย

จากความหมายที่มีผู้ให้ไว้ต่าง ๆ กันนั้น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จึงให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยวัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

1.1 การดูแลรักษา ได้แก่ การใช้ของส่วนรวมแล้วมีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิมเพื่อให้ของอยู่ในสภาพที่ดี

1.2 ลักษณะการใช้ ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด การใช้อย่างทะนุถนอม และการใช้อย่างรู้คุณค่า เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้นาน

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

2.1 การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นโดย วัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

1.2 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะมีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสำนึกองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ไว้ดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15–16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า มีอยู่ 3 ด้านหลักๆ ดังนี้

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานาน เกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social of Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันเป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มากเพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทยสมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

จากองค์ประกอบของจิตสำนึกดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกนั้นมี 3 ด้าน คือ ความคิด ความรู้สึกและการปฏิบัติ จิตสำนึกในบุคคลนั้นมี 3 ด้าน คือ จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น และจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งจิตสำนึกที่

คนไทยขาดมาก คือ จิตสำนึกด้านสาธารณะ ที่ควรปลูกฝังให้มีมากเพิ่มขึ้น และควรปลูกฝังให้ครบ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความคิด ความรู้สึก และด้านการปฏิบัติ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะนั้น มีการศึกษาองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป และใช้คำที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มที่ศึกษา ดังรายละเอียดดังนี้

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2544: 26-31) ได้กล่าวถึงจิตสาธารณะของเด็กในลักษณะของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่าวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะสำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่าช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตงอกงามสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่นๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ดังนั้น หลักการปลูกฝังเด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์ ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. กระบวนการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน คือ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริม-สร้างเจตคติ จากการกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยในลักษณะของรูปธรรมแล้วสร้างความเข้าใจ และความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ แล้วสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจาก ประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริงและควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทำเป็นตัวแบบที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 27) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถม-ศึกษาแห่งชาติ โดยได้ระบุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ จะให้เกิดในเด็กวัย 3–6 ปี ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนตามระดับอายุ ดังนี้ คือ

วัย 3–4 ปี ทิ้งขยะให้ถูกที่ ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม

วัย 4–5 ปี ทิ้งขยะให้ถูกที่ รักษาสิ่งแวดล้อมที่ใช้ร่วมกัน

วัย 5–6 ปี ทิ้งขยะให้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ชาย โพธิสิตา (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: ศึกษาในกรณีกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างวัยทำงานและนักศึกษา โดยได้จัดองค์ประกอบของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

หฤทัย อาจปรุ (2544: 46) ได้ใช้องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1–4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาองค์ประกอบการมีจิตสำนึกสาธารณะใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
4. ด้านการรับรู้ และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม
6. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม
7. ด้านการมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2-3) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

จากการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ จากคำนิยามความหมายจิตสาธารณะของ ชาย โพธิสิตา (2540: 14-15) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยวัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

1.1 การดูแลรักษา ได้แก่ การใช้ของส่วนรวมแล้วมีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิมเพื่อให้ของอยู่ในสภาพที่ดี

1.2 ลักษณะการใช้ ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด การใช้อย่างทะนุถนอม และการใช้อย่างรู้คุณค่า เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้นาน

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

2.1 การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นโดย วัดจาก 2 ตัวชี้วัด ต่อไปนี้

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

1.3 ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และอธิบายจิตสาธารณะ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น สามารถศึกษาได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. สาเหตุภายนอกตัวบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

2. สาเหตุจากภายในตัวบุคคลที่เป็นลักษณะทางจิต เช่น เจตคติ บุคลิกภาพ การรับรู้ด้านต่างๆ เป็นต้น

สำหรับรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เป็นแนวคิดรูปแบบหนึ่งที่ใช้สำหรับศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ โดยเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลซึ่งเป็นลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุภายใน ตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยง และต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะปัจจัยด้านบุคคลหรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของปัจเจก-บุคคลได้ เพราะพฤติกรรมเป็นผลจากการกระทำของกระบวนการต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์หลายทิศทาง หรือเป็นผลสะท้อนกลับระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลเผชิญอยู่ (ณัฐยา ลือชา-กิตติกุล. 2545; อ้างอิงจาก Magnusson and Endler. 1977: 3 – 4)

กระบวนการปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตรและมีความต่อเนื่อง (Dynamic Interaction) กล่าวคือเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างตัวแปรแทรกซ้อนของบุคคล ตัวแปรปฏิกิริยาของบุคคล และสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่อยู่ในโครงสร้างนั้น เพื่ออธิบายพัฒนาการของพฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมนั้นด้วย กระบวนการดังกล่าวอาจเกิด

ภายในสถานการณ์ หรือเกิดในสถานการณ์หลายๆ สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ก็ได้เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ภายในสถานการณ์ การกระทำตามสถานการณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันการกระทำตามสถานการณ์จะโน้มนำปัจเจกบุคคลให้มีการเลือกแปลผล และส่งต่อไปถึงกระบวนการในสถานการณ์ที่จะเป็นข้อมูลแก่บุคคลต่อไป ในทำนองเดียวกันก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมของคนอื่นๆ นั่นคือ บุคคลกับสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์อย่างพลวัตรและมีความต่อเนื่องกัน ปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสองร่วมกันส่งผลอย่างแยกกันไม่ได้ต่อพฤติกรรมของบุคคลในโครงสร้างนั้น (Magnusson and Endler. 1977: 18–21) รูปแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model) มุ่งเน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของบุคคล (สาเหตุภายใน) กับสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ (สาเหตุภายนอก) จัดเป็นรูปแบบที่พยายามอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์อย่างคลอบคลุมมากที่สุด

ในปัจจุบันการศึกษาทางจิตวิทยาได้มีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงสถิติวิเคราะห์ (Mechanical Interaction) แบบ Two – way ANOVA ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลร่วมระหว่างลักษณะทางจิตของผู้กระทำ 1 ตัวแปรกับสถานการณ์ที่จะกระทำ 1 ตัวแปร ซึ่งส่งผลต่อความแปรเปลี่ยนของคะแนนพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในบุคคล ส่วนลักษณะที่สองนั้นเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางจิตใจเดิมกับสถานการณ์ หรือมีความไวต่อสถานการณ์ (Organismic Interaction) หมายถึง การศึกษาลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือมีความไวต่อสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญ เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตใจเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบันปฏิสัมพันธ์นี้เกิดภายในจิตใจของบุคคล ตัวอย่างเช่น การที่ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อการรักษาความสะอาดท้องถนน อาจเกิดการรณรงค์ไม่ทิ้งขยะในท้องถนนของฝ่ายเทศบาล นักเรียนเกิดความวิตกกังวลสูงในสถานการณ์สอบวัดผลการเรียน หรือนักธุรกิจเกิดความรู้สึกเสี่ยงต่อการลงทุนเมื่ออยู่ในภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น (งามตา วนินทานนท์. 2540: 5–6)

1.4 การวัดจิตสาธารณะ

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่ศึกษาจิตสาธารณะ หรือศึกษาพฤติกรรมใกล้เคียงกับจิตสาธารณะ ส่วนใหญ่เป็นงานที่ศึกษากับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เช่น แบบวัดการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลของ หฤทัย อาจปรุ (2544: 103–104) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ถามความคิดเป็นและพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงถึงความต้องการช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัวและลงมือกระทำเพื่อแก้ไขปัญหานั้นตามความสามารถของตนเอง มีทั้งข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) องค์ประกอบในส่วนจิตสำนึกสาธารณะ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ปัจจุบัน ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี และด้านการรับรู้ ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และ 2) องค์ประกอบในส่วนที่เป็นพฤติกรรมที่แสดงการมีจิตสำนึกสาธารณะ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติในการแก้ปัญหาสังคม และด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ จันทร์จิรา มูลเมือง (2535) ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยลักษณะแบบสอบถามเป็น แบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวนรวม 48 ข้อคำถาม โดยมีข้อคำถามครอบคลุมพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม 17 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม 2) ระวังการกระทำสิ่งที่จะเป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม 3) ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม 4) เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม 5) เสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อทำประโยชน์ ให้แก่สังคม 6) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม 7) ให้ความช่วยเหลือแก่ ทางราชการในการพัฒนาสังคม 8) ชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมในการพัฒนาสังคม 9) แนะนำให้ ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม 10) รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของมหาวิทยาลัย 11) ไม่กระทำสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม 12) เป็นพยานรู้เห็นการกระทำความผิด 13) ควบคุมการกระทำ ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ 14) รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาน 15) ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ 16) ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ 17) มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเมือง

การวัดจิตสาธารณะในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นใหม่ โดยนำเอาแบบวัดการมี จิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ของหฤทัย อาจปรุ (2544) แบบวัดความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ของ จันทร์จิรา มูลเมือง (2535) มาเป็นแนวทางในการสร้าง ข้อ-คำถาม และเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะศึกษา โดยแบบวัดจิตสาธารณะในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับคือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

ในปัจจุบันการวิจัยเกี่ยวกับจิตสาธารณะส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เกี่ยวกับจิตสำนึกต่อส่วนรวมและสาธารณสมบัติที่ศึกษากับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป และงานวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมที่ศึกษากับนักเรียน ซึ่งการวัดจิตสำนึกและแนวคิดที่ ใกล้เคียงจิตสาธารณะในประเทศไทย ได้แก่

พรชัย รอดสมจิตร (2527: 68-71) ได้ทำการศึกษาความสำนึกในความรับผิดชอบต่อ ตนเองและสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และที่อยู่ในครอบครัวปกติ ในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 6-12 ปี ที่ศึกษาในโรงเรียนระถมศึกษาของ รัฐบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร และที่อยู่ในโรงเรียนของสถานสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์

ปีการศึกษา 2527 จำนวน 540 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองกับความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จากประชากรหลัก 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรืองานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ส่วนตัว และกลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติแบ่งเป็นสองระดับ ระดับหนึ่ง เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมากเพียงแต่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณะสมบัติที่ตนใช้ก็พอ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบบุคคลลงมือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติ ไม่ว่าจะใช้หรือไม่ใช้มันก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหายหรือการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ในด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดว่า คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้สาธารณสมบัติด้วยความรับผิดชอบน้อยหรือแทบไม่มีความรับผิดชอบเลย ผู้ตอบส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าตนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ไม่ได้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ในด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยสถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาในระบบโรงเรียนมีความสำคัญน้อย การรณรงค์ทางสื่อควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง มาตรการทางกฎหมายต้องเข้มงวด และถ้ามีโทษจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ส่วนด้านนโยบายและบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญน้อย

หฤทัย อาจปรุ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำรูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1;2,3 และ 4 สถาบันการศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 510 คน ซึ่งมีองค์ประกอบการพิจารณาจิตสาธารณะ ดังนี้

1. องค์ประกอบในส่วนจิตสำนึกสาธารณะ
    1.1 ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
    1.2 ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
    1.3 ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
    1.4 ด้านการรับรู้ ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
2. องค์ประกอบในส่วนพฤติกรรมที่แสดงการมีจิตสำนึกสาธารณะ
    2.1 ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในสังคม

2.2 ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสำคัญตามลำดับ ดังนี้ ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 45.60 (R^2 = .456)

ศิราณี อุปละ (2541: 40) ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา แบบวัดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการแบบประเมินความสามารถด้านปฏิบัติการแก้ปัญหาแบบโครงการและแผนการสอนที่เน้นการสอนแบบโครงการแบบประเมินความสามารถด้านปฏิบัติการแก้ปัญหาแบบโครงการและแผนการสอนที่เน้นการสอนแบบโครงการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ขยะ : การจัดการและการนำกลับมาใช้ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การรับรู้ มีค่าน้ำหนักคะแนน 1 คะแนน ระดับที่ 2 การตอบสนอง มีค่าน้ำหนักคะแนน 2 คะแนน ระดับที่ 3 การเห็นคุณค่า มีค่าน้ำหนักคะแนน 3 คะแนน และระดับที่ 4 การจัดระบบ มีค่าน้ำหนักคะแนน 4 คะแนน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.43 หลังเรียนเท่ากับ 43.43 ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการแก้ปัญหาของนักเรียนตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

รุ่งจิตร กองคำ (2541: 44) ศึกษาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย แบบวัดจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบวัดที่กำหนดสถานการณ์และตัวละครให้ โดยมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกแสดงระดับขั้นพัฒนา คุณลักษณะด้านจิตพิสัย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546: 2) การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มทดลอง และหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ไม่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มุทิตา หวังคิด (2547: 55) ศึกษาการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนดำเนินการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ และแบบวัดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแบบวัดคำที่มีตอบเป็นตัวเลือกแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ที่กำหนดสถานการณ์ให้ โดยสร้างครอบคลุมจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน วัดจากการดูแลรักษา และลักษณะของการใช้ 2) การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ วัดจากการทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดและการรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นวัดจาก ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์มีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โกศล มีความดี (2547: 65–66) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ เจตคติต่อจิตสาธารณะ การรับรู้ความสามารถของตน ลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเอง โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ และจากการศึกษา ยังพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การรับรู้วัฒนธรรม องค์การ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชา การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน การได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ โดยการรับรู้ความสามารถของตนและการสนับสนุนจากประชาชนสามารถร่วมกันทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้ ร้อยละ 55.9 ซึ่งตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน (β = .663) รองลงมา คือ การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน (β = .179)

จากการประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ การวัดจิตสำนึกหรือการวัดจิตสาธารณะสามารถวัดได้หลายรูปแบบ ซึ่งส่วนมากจะใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าที่ให้ผู้ตอบได้รายงานว่าตนได้แสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในระดับใด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดจิตสาธารณะโดยการสร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ โดยสร้างครอบคลุมนิยามจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งจะให้คะแนนจาก 3 ถึง 0 คะแนนสำหรับข้อความทางบวก และคะแนนกลับกันสำหรับข้อความทางลบ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ

2.1 ปัจจัยภายใน

2.1.1 การรับรู้ความสามารถของตน

ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

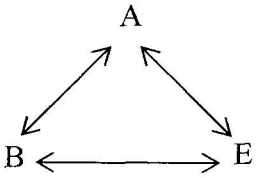
การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจจะมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ การรับรู้ความสามารถของตนนี้มิได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่ (ประทีป จินงี่. 2539: 5; อ้างอิงจาก Bandura. 1986)

แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977: 191–193) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ องค์ประกอบภายในมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกันและกันในลักษณะที่แต่ละองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย ความสัมพันธ์เกิดระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ความคาดหวังหรือ ความเชื่อ และปัจจัยภายในตัวบุคคล (A)
2. พฤติกรรม (B)
3. สิ่งแวดล้อม (E)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัย มีลักษณะต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอนเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกันไว้ (Inter Locking System) ในบางครั้งสิ่งแวดล้อมอาจมีส่วนในการทำให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่าองค์ประกอบภายในตัวบุคคล แต่ในบางเวลาองค์ประกอบภายในตัวบุคคลก็อาจจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมมนุษย์มากกว่าสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยภายในตัวบุคคล เงื่อนไขเชิงพฤติกรรม และเงื่อนไขเชิงสภาพแวดล้อม

แบนดูรา. (Bandura. 1986: 393-398) ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดในเรื่องต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการเลือก (Choice Behavior) บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำกิจกรรมที่เชื่อว่ายากเกินความสามารถของตน ซึ่งจะทำให้พบกับความยากลำบากและเป็นทุกข์จากความล้มเหลว ส่วนบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนต่ำเกินไปก็จะจำกัดตนเอง ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ที่ดี การประเมินที่ดี คือ การประเมินสูงกว่าความสามารถที่บุคคลนั้นสามารถทำกิจกรรมนั้นได้เล็กน้อย ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นทำกิจกรรมที่ยากพอเหมาะและท้าทายความสามารถ ส่วนการประเมินที่ตรงกับความสามารถกิจกรรมที่เลือกก็มีแนวโน้ม ที่จะประสบความสำเร็จสูง

2. การใช้ความพยายามและการยืนหยัด (Effort Expenditure and Persistance) การตัดสินความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลนั้นจะต้องใช้ความพยายาม ความคงทนในการทำกิจกรรมเมื่อพบอุปสรรคหรือประสบการณ์ที่ไม่พอใจ บุคคลที่ตัดสินว่าตนมีความสามารถก็จะมีเข้มแข็งและมีความพยายาม ซึ่งพยายามที่ใช้ในการเรียนรู้จะต่างกับช่วงการนำทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในขั้นตอนการเรียนรู้ คนที่รับรู้ว่าตนมีความสามารถสูงอาจรู้สึกว่าตนไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามมาก ส่วนผู้ที่สงสัยในความสามารถของตน จะใช้ความพยายามในการเรียนรู้สูง แต่จะใช้ความพยายามน้อยเมื่อต้องใช้ทักษะที่เรียนมาแล้ว

3. แบบแผนของความคิดและการตอบสนองทางอารมณ์ (Thought Patterns and Emotional Reaction) การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อแบบแผนของการคิดและการตอบสนองทางอารมณ์กับบุคคลนั้นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กันจริงกับขณะที่คาดว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคลที่ตัดสินว่าตนใช้ความสามารถในการจัดการตามความต้องการของสภาพแวดล้อม

อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง แต่อาจจะไม่ทำพฤติกรรมนั้นก็ได้ถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้

1. ขาดแรงจูงใจและการถูกบังคับให้กระทำ (Eisincentives and Performance Constraints)

2. ตัดสินผลความผิดพลาดของการกระทำ (Consequences of Misjudgment)

เมื่อบุคคลตัดสินผลของการกระทำว่าผิดไป ก็จะไม่ต้องกระทำพฤติกรรมนั้น

3. ประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Temporal Disparities) ทำให้ไม่สามารถประเมินความสามารถของตนเองได้ เนื่องจากประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้ตัดสินความสามารถของตนเองผิดไป จึงไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

4. ประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองผิดพลาดไป (Faulty Assessments of Self-Performance) ถ้าบุคคลนั้นประเมินความสามารถของตนเองในพฤติกรรมต่ำ บุคคลนั้นก็จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

5. การประเมินความสำคัญของทักษะย่อยๆ (Misweighting Requisite Subskills) ถ้าบุคคลคิดว่าตนเองขาดทักษะหรือมีทักษะด้านใดด้านหนึ่งไม่เพียงพอก็จะหลีกเลี่ยงไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

6. เป้าหมายในการกระทำไม่ชัดเจน ไม่สามารถกระทำในทางปฏิบัติได้ (Obscure Aims and Performance Ambiguity)

7. รู้จักตนเองอย่างไม่ถูกต้อง (Faulty Self-Knowledge) ทำให้มีข้อมูลในการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

แหล่งที่ก่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเองมีพัฒนาการมาจากปัจจัย 4 ประการ ดังนี้ (Bandura. 1986: 399-401)

1. การประสบความสำเร็จจากการกระทำ (Enactive Attainment) เป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดเนื่องจากประสบการณ์ความสำเร็จที่แท้จริงของบุคคลนั้นๆ ความสำเร็จจะทำให้ประเมินตนเองสูง ส่วนความล้มเหลวหลายๆ ครั้ง จะทำให้ประเมินความสามารถของตนเองต่ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความล้มเหลวนั้นเกิดขึ้นเร็วกว่าปกติ และไม่ได้แสดงว่าขาดความพยายามหรือแสดงถึงสาเหตุจากภายนอก

2. การสังเกตตัวแบบ (Vicarious Experience) การที่ได้เห็นประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จที่คล้ายคลึงกับกิจกรรมที่ตนกระทำ ก็สามารถเพิ่มความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถนั่นคือ บุคคลนั้นจะบอกกับตัวเองว่า ถ้าผู้อื่นสามารถทำงานแล้วประสบความสำเร็จได้ เราจะสามารถทำงานนั้นได้เช่นเดียวกันถ้ามีความตั้งใจและมีความพยายาม

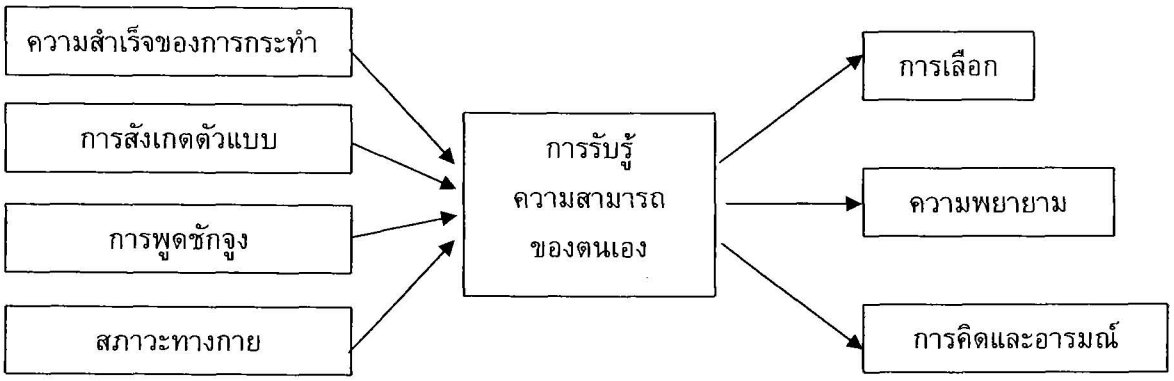
3. การชักจูงด้วยวาจา (Verbal Persuasion) การพูดชักจูงเป็นวิธีการใช้อย่างแพร่หลายที่จะทำให้บุคคลเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้ชักจูงมักมีความพยายามในการกระทำกิจกรรมนั้นๆ มากขึ้น การพูดชักจูงจะให้ได้ผลมากขึ้นจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ การพูดชักจูงในเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอาจก่อให้เกิดความล้มเหลว ซึ่งจะทำให้ผู้พูดชักจูงไม่ได้รับความเชื่อถือและทำลายความรู้สึกของผู้ฟัง ส่วนบุคคลที่ถูก

ชักจูงที่คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ มักจะหลีกเลี่ยงการกระทำกิจกรรมที่ท้าทายและล้มเลิกการกระทำอย่างรวดเร็วเมื่อพบอุปสรรค

4. สภาวะทางกาย (Physiological State) บุคคลมักใช้ข้อมูลสภาวะทางกายในการตัดสินความสามารถของตน เช่น การตื่นเต้นมากเกินไปจะไม่สามารถทำกิจกรรมได้ดี บุคคลจะคาดว่าตนจะกระทำได้สำเร็จเมื่อปราศจากภาวะเครียดหรือภาวะปั่นป่วน การฝึกให้มีการลดภาวะการกระตุ้นทางอารมณ์จะช่วยเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง และเพิ่มผลการปฏิบัติงาน สภาวะทางกายดังกล่าวยังรวมถึงความอ่อนล้า เหนื่อยหอบ และความเจ็บปวดด้วย

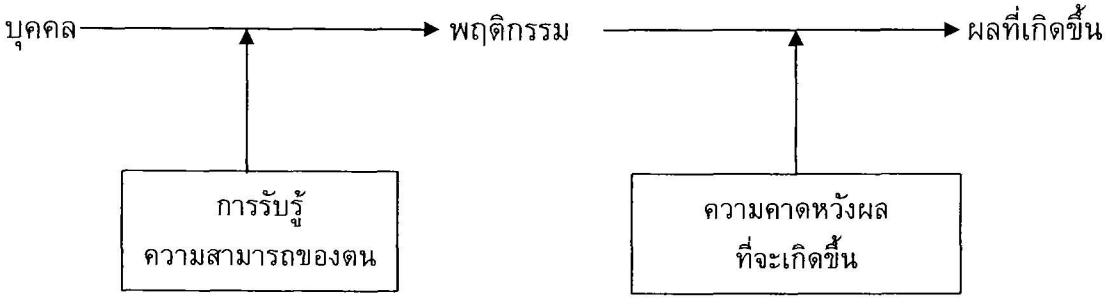
การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น สามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายอย่างที่กล่าวมา ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง หรืออาจเกิดจากการผสมผสานกันก็ได้

จากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy Theory) ของแบนดูรา ที่กล่าวมาสามารถแสดงได้โดยภาพประกอบ 3 (วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. 2533: 100; อ้างอิงจาก Bezt. 1992: 78)

ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Self – Efficacy Theory)

การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก เพื่อให้เข้าใจและชัดเจน แบนดูรา. (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2536: 58; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: *Self - Efficacy as a Determinant of career Maturity in Urban and High School Senior.* p.309) ได้เสนอแผนภาพแสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่เกิดขึ้นดังนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินความสามารถของตนเองว่าสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นการตัดสินว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนี้ มีผลต่อการตัดสินใจ ที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ จะเห็นได้จากภาพประกอบ ดังนี้

		ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น	
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	**สูง**	ไม่เห็นด้วย อาจจะกระทำ	เกิดการกระทำ มีความพึงพอใจ
	ต่ำ	ไม่สนใจ หลีกเลี่ยงที่จะ ไม่ทำแน่นอน	รู้สึกหมดคุณค่า เกิดความท้อแท้ ไม่กระทำ
		ต่ำ	**สูง**

ภาพประกอบ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน

ขนิษฐา สุวรรณนิตย์ (2533) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนมีดังนี้

1. ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ กล่าวคือ เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมแล้วประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลมีการรับรู้ว่าตนมีความสามารถและพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเพิ่มขึ้น

2. การที่บุคคลเห็นผู้อื่นเป็นตัวแบบ กล่าวคือ บุคคลประเมินความสามารถของตนส่วนหนึ่งภายใต้อิทธิพลจากการได้เห็นความสำเร็จของผู้อื่น และผู้ที่รับรู้ความสามารถของตนอย่างถูกต้องจะใช้สติปัญญาในการพิจารณาความสามารถของตนในการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ มากกว่าที่จะทำตามตัวแบบ

3. ระดับของการอนุมานสาเหตุของผลการกระทำ กล่าวคือ เมื่อบุคคลทำงานแล้วประสบความสำเร็จ และบุคคลเชื่อว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความสามารถของตนเองจะทำให้บุคคลรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถ และมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเพิ่มขึ้น

4. การพูดชักจูงจากผู้อื่น เป็นการที่บุคคลพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถของตนโดยได้รับอิทธิพลจากการพูดชักจูงของบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเขา ทำให้บุคคลพัฒนาความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และเป็นแรงจูงในให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเองรับรู้

5. ความวิตกกังวล กล่าวคือ ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงจะไม่มีความมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เกิดเป็นความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่พยายามที่จะพัฒนาความสามารถของตนและจะคาดหวังความสามารถของตนต่ำในที่สุด

6. การตั้งเป้าหมายกล่าวคือเมื่อบุคคลมีการตั้งเป้าหมายจะทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรม และพยายามให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

7. ทักษะ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลก็จะมีทักษะหรือความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ สูงเช่นกัน

ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลว่า บุคคลจะมีวิธีการกระทำอย่างไร มีความพยายามเพียงใด อดทนต่ออุปสรรคและความล้มเหลวได้มากน้อยเพียงใด มีแบบแผนการคิดที่จะขัดขวางหรือให้กำลังใจตนเอง มีความเครียดเพียงใดในการจัดการกับเหตุการณ์ที่ยากลำบาก เป็นต้น

อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม (วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี. 2542: 31–32) มีดังต่อไปนี้

1. กระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) การรับรู้ความสามารถของตนมีผลกระทบต่อแบบแผนการคิดที่สามารถส่งเสริมหรือบั่นทอนผลการปฏิบัติงานได้บุคคลจะตีความสถานการณ์และคาดการณ์ในอนาคตความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถสูงจะมองสถานการณ์ที่พบว่าเป็นโอกาส และมองภาพความสำเร็จเป็น สิ่งที่นำการกระทำ

2. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ความสามารถที่จะจูงใจตนเองและกระทำตามที่ตั้งเป้าหมายมีพื้นฐานมาจากกระบวนการคิดและความเชื่อในความสามารถของตนก็จะมีบทบาทสำคัญในการคิดที่เป็นพื้นฐานของแรงจูงใจบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองและตั้งเป้าไว้สูงจะมีแรงจูงใจในการกระทำ และจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าคนที่สงสัย ในความสามารถของตนเอง

3. กระบวนการด้านความรู้สึก (Affective Process) การรับรู้ความสามารถของตนสามารถมีผลกระทบต่อประสบการณ์ทางอารมณ์โดยผ่านการควบคุมตนทางด้านการคิด การกระทำและความรู้สึก ในด้านการคิด ความเชื่อในความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อความสนใจและการตีความเหตุการณ์ในชีวิตที่อาจให้ความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ และมีผลต่อการรับรู้ว่าตนมีความสามารถที่จะควบคุมความคิดทางลบที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ด้วยด้านการกระทำ การรับรู้ความสามารถของตนจะจัดการกับสภาวะทางอารมณ์โดยการส่งเสริมการกระทำที่มีประสิทธิผลเพื่อเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้ ส่วนความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ว่าตนสามารถทำให้สภาวะทางอารมณ์ของตนที่ไม่ดีให้ดีขึ้นได้หรือไม่

4. กระบวนการเลือก (Selection Process) บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงกิจกรรมและสภาพการณ์ที่เขาเชื่อว่ายากเกินความสามารถของตนและบุคคลจะกระทำกิจกรรมและเลือกสิ่งแวดล้อมที่เขาแน่ใจว่ามีความสามารถที่จะจัดการได้ ผู้ที่ยิ่งมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะเลือกกิจกรรมที่ยิ่งมีความท้าทาย

อย่างไรก็ตาม กระบวนการทั้ง 4 ที่ได้กล่าวมา จะทำงานร่วมกันในการดำเนินการกำกับพฤติกรรมมนุษย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

โกศล มีความดี (2547) ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการรับรู้ความสามารถของตนนี้นับเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจด้วย (β = .663)

นอกจากนั้นแล้วยังมีการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมพึงประสงค์หลายๆ ด้าน อาทิ

ประทีป จินงี่ (2539) ทำการศึกษาผลของการเตือนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยศึกษา 2 ช่วงคือ ช่วงแรก เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยการหาความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่าง 230 คน และช่วงที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพบว่านักศึกษากลุ่มที่ใช้เทคนิคการเตือนตนเองมีการรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงานและมีประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายช่วงการทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าช่วงการทดสอบก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่า การมีความรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ จิตต์บรรเทา (2539) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลการเรียนภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัลภา สบายยิ่ง (2542) ได้ศึกษาปัจจัยด้านการตั้งเป้าหมายการรับรู้ความสามารถของตนเองและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้จำหน่ายตรงที่มียอดขายย้อนหลัง 3 เดือน ในบริษัทขายตรงด้านสินค้าอุปโภค บริโภค (Commodity) จำนวน 443 คน พบว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลทางตรงต่อการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล และผลของการปฏิบัติงานโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .21 และ .30 ตามลำดับ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลของการปฏิบัติงานโดยผ่านทางการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล และการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคลส่งผลต่อการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .60

อมรรัตน์ พาชิยานุกุล (2545) ได้ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 คน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีระดับความสัมพันธ์ .74

นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว (2546) ทำการศึกษาตัวแปรด้านลักษณะทางจิตลักษณะทางพุทธศาสนา และลักษณะทางสังคม ที่ใช้ในการการจำแนกการเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาของเยาชนไทย โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาประเภทวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 จำนวน 200 คน และ เยาวชนไทยที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา จำนวน 200 คน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนต่อการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีค่าอำนาจจำแนกกลุ่มผู้ที่เข้าฝึกอบรมและกลุ่มผู้ที่ไม่เข้าฝึกอบรม .27

จากความหมายและความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมพึงประสงค์ดังที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตน เป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคลในการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ มากน้อยในระดับใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวแปรปัจจัยภายในในการศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียน

2.1.2 การคล้อยตามผู้อื่น

ความหมายของการคล้อยตาม

การคล้อยตาม (Conformity) เป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งทางจิตวิทยาซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความและความหมายไว้มากมายแตกต่างกัน ดังนี้

แอสช์ (Asch. 1952: 450) อธิบายว่าการคล้อยตาม คือลักษณะที่บุคคลขาดความเป็นอิสระของตนเองในการแสดงพฤติกรรม หากแต่แสดงพฤติกรรมเหมือนคล้อยตาม ทั้งนี้เนื่องจากตนเองต้องขึ้นอยู่กับผู้อื่น

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2517: 177) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาจจะเป็นไปตามทิศทางและความเชื่อของตนจึงคล้อยตามกัน หรืออาจจะเป็นไปตามความคิดและความเชื่อของตนตั้งแต่เดิมแต่เป็นด้วยจึงคล้อยตาม หรืออาจไม่เป็นไปตามทัศนคติและความเชื่อของตนและไม่เห็นด้วยแต่ก็คล้อยตาม

นงนิต ธรรมสารสมบัติ (2518: 12) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่ม ที่แสดงออกมาให้เห็นเหมือนหรือคล้อยกับคนหมู่มาก โดยที่พฤติกรรมนั้นอาจไม่ตรงกับความจริงใจของตน

ปริศนา ศรีพลประพันธ์ (2527: 9–10) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่า หมายถึงส่วนหนึ่งของนิสัย หรือธรรมชาติของมนุษย์เป็นความรู้สึกที่มีแนวโน้มในการทำอะไรตามที่คนอื่นทำและเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมทางสังคมได้

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 118) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่าเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ ที่มีผลทำให้บุคคลเรียนรู้ที่จะพัฒนาความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมของตนให้สอดคล้องและคล้อยคลึง กับความคิด ความเชื่อและการกระทำของคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

อัจฉรา กัลยาณชาติ (2532: 6) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกคล้อยตามกลุ่ม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532: 81) กล่าวว่า "การคล้อยตาม หมายถึงการทำตามอย่าง การเลียนแบบ หรือลัทธิเอาอย่าง การปฏิบัติตามคำสั่ง การถูกชักชวน การเห็นด้วยและการถูกกดดันจากกลุ่ม"

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2537: 90-91) ให้ความหมายของการคล้อยตามว่า หมายถึง การทำตามอย่าง การเลียนแบบ การปฏิบัติตามคำสั่ง การถูกชักจูง การเห็นด้วยและการถูกแรงกดดันจากกลุ่มให้แสดงพฤติกรรม

สุภาภรณ์ เส็งขำ (2545: 23) กล่าวว่า "การคล้อยตาม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของกลุ่มเพื่อการยอมรับและการรักษาสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งนี้อาจจะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดในใจก็ได้"

อภิชาติ โรจน์พิบูลสถิตย์ (2548: 19) ให้ความหมายของการคล้อยตาม ว่าหมายถึง การที่บุคคลทำพฤติกรรมไปตามความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของกลุ่มเพื่อการยอมรับและการรักษาสัมพันธ์ที่ดีของกลุ่ม โดยจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการคล้อยตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การคล้อยตามผู้อื่น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของตนหรือพฤติกรรมเพื่อการยอมรับและการรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น โดยจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม

สาเหตุที่ทำให้เกิดการคล้อยตามผู้อื่น

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 118) กล่าวถึง สาเหตุสำคัญที่ทำให้คล้อยตามว่า คือ ความต้องการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือต้องการให้กลุ่มยอมรับทุกคน ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเหมือนๆ กับที่เขาปฏิบัติต่อคนอื่นๆ ในกลุ่ม ไม่มีใครต้องการให้คนอื่นรังเกียจ ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือปฏิบัติต่อตนเหมือนกับคนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่มเดียวกัน ความต้องการดังกล่าวจะทำให้บุคคลต้องปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามปทัสถาน กฎเกณฑ์และค่านิยมของกลุ่ม เพราะเมื่อบุคคลมีความคิดเห็นหรือการกระทำในทางที่เบี่ยงเบนไปจากความคิดเห็นและกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ก็จะมีปฏิกิริยาจากคนอื่นๆ ในทางที่ทำให้บุคคลได้รับรู้ว่ากลุ่มต้องการให้เขาปฏิบัติตามแนวทางที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ปทัสถาน และการคาดหวังของกลุ่ม โดยอาจมีการสื่อความหมายเพื่อชักจูงใจให้บุคคลคล้อยตาม หรืออาจมีการติดสินบน คือ ให้บางสิ่งบางอย่างล่อใจให้บุคคลคล้อยตามและถ้าบุคคลยังคงยึดมั่นกับความคิดเห็นหรือการกระทำเดิมของเขา กลุ่มก็จะมีปฏิกิริยาในทางไม่ยอมรับ เช่น วางเฉยไม่สนใจ หรือมีการลงโทษขับออกจากการเป็นสมาชิก เป็นต้น สถานการณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ปรารถนา ดังนั้นคนเราจึงต้องปรับความคิดและการกระทำของตนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์และความต้องการของกลุ่ม ในบางครั้งเราก็ต้องการที่จะปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่ม แต่เราไม่ทราบถึงกฎเกณฑ์และปทัสถานที่เป็นแนวทางสำหรับสมาชิกในกลุ่ม หรือไม่มีความรู้ว่า ในสถานการณ์หนึ่งๆ เราควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างรา และไม่รู้ว่าจะถาม

ใครด้วย กรณีเช่นนี้มักจะเกิดเมื่อเราเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใหม่ๆ หรือต้องเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มที่เราไม่คุ้นเคย ในสภาพดังกล่าวเรามักช่วยตัวเอง โดยสังเกตว่า คนอื่นๆ ในกลุ่มเขาปฏิบัติกันอย่างไรก็เลียนแบบหรือปฏิบัติตาม เพื่อจะได้ไม่แตกต่างไปจากสมาชิกคนอื่นๆ และเพื่อให้ได้การยอมรับจากกลุ่ม

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2518: 1) กล่าวถึงสาเหตุที่กลุ่มอิทธิพลทำให้บุคคลคล้อยตามสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่มมี 2 ประการ คือ

1. บุคคลคล้อยตามกลุ่มเพราะต้องการทำตนให้เป็นที่รักใคร่ชอบพอเป็นที่ยอมรับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม ถ้าบุคคลมีการกระทำหรือความคิดที่ผิดแปลกไปจากคนอื่นๆ ในกลุ่มแล้วอาจจะถูกกลุ่มลงโทษได้

2. บุคคลคล้อยตามกลุ่มเพราะให้ความไว้วางใจกลุ่มว่าเป็นแหล่งของความรู้ และการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมขณะใดที่บุคคลไม่เชื่อว่าตนมีความคิดหรือกระทำที่ถูกต้องก็ย่อมยึดความคิดหรือการกระทำของสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มเป็นเกณฑ์ และเปลี่ยนการกระทำของตนให้คล้ายคลึงกับกระทำของคนอื่นๆ ในกลุ่มนั้น

แสงสุรีย์ สำอางค์กูล (2543: 279) ระบุว่า การที่บุคคลหนึ่งคล้อยตามนั้น เป็นเพราะอิทธิพลของขบวนการสำคัญ 2 อย่าง เป็นสาเหตุพื้นฐานที่สำคัญดังนี้

1. อิทธิพลจากปทัสถาน เมื่อบุคคลปฏิบัติคล้อยตามความคาดหวังของกลุ่มก็ทำให้กลุ่มพอใจ ผลลัพธ์ก็คือ ผู้ที่คล้อยตามได้รับการยอมรับและความชอบจากกลุ่ม ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดไม่เห็นด้วยกับปทัสถานของกลุ่ม กลุ่มก็มักจะมองว่าเป็นคนแหวกแนวและถูกทอดทิ้งได้

2. อิทธิพลของการได้รับความรู้จากข่าวสารต่างๆ เนื่องจากธรรมชาติของคนเป็นสัตว์สังคมจึงปิดหูปิดตาเลยไม่ได้ บุคคลอื่นๆ หรือสมาชิกกลุ่มเดียวกันเป็นแหล่งข่าวสารและความรอบรู้มากมายที่จะช่วยสนองความต้องการทางสังคมเพื่อลดความอึดอัดใจ โดยเฉพาะเมื่อบุคลพบสถานการณ์คลุมเครือหรือไม่คุ้นเคยกับบางสิ่งบางอย่างหรือกรณีที่ว่า “เข้าเมืองตาหลิ่ว ให้หลิ่วตาตาม” นั้นก็เป็นการกระทำโดยทำตามข้อมูลที่ได้รู้ได้เห็นจากกลุ่มใหม่ที่เราเข้าไป เพื่อความอบอุ่นและไม่ถูกเพ่งเล็ง

จากสาเหตุที่ทำให้เกิดการคล้อยตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ทำให้บุคคลคล้อยตาม ซึ่งมีทั้งสาเหตุที่เกิดจากตัวบุคคลคือบุคลิกภาพของบุคคล และสาเหตุที่เกิดจากกฎเกณฑ์ของกลุ่มและปทัสถานของกลุ่ม

ประเภทของการคล้อยตาม

การคล้อยตาม มีการจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ โดยมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ คือ

ไคลส์เลอร์ (Kiesler. 1969: 41–45) แบ่งประเภทของการคล้อยตามออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การคล้อยตามแบบยอมตาม (Compliance) เป็นการกระทำตามกลุ่มโดยไม่มีความเชื่อตามกลุ่มหรือมีความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม บุคคลที่คล้อยตามแบบยอมตามนี้จะแสดงความคิดเห็นหรือกระทำตรงกันข้ามกับกลุ่มทันทีที่ไม่ได้เผชิญหน้ากับกลุ่ม หรือไม่มีการกดดันของกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการยอมตามเพื่อต้องการรางวัลหรือหลีกเลี่ยงจากการถูกลงโทษ การที่บุคคลไม่เห็นด้วยกับกลุ่มแต่แสดงถึงการคล้อยตามกลุ่มแบบยอมตามนั้นมักจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังต่อไปนี้

1.1 ความต้องการให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย การที่กลุ่มบรรลุเป้าหมายได้นั้น สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นในสภาพการณ์ที่มีการให้รางวัลกับกลุ่มที่มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ บุคคลที่มีความคิดเห็นถูกต้องแต่แตกต่างจากสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มที่เห็นตรงกันนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่ผิดของสมาชิกส่วนใหญ่ได้ ต้องเปลี่ยนความคิดของตนเองให้เหมือนกับกลุ่มโดยยอมรับผิดตามกลุ่ม

1.2 ความต้องการให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้บุคคลรู้ว่าสมาชิกในกลุ่มชอบบุคคลความคิดเห็น และการกระทำที่คล้ายคลึงกับตน

1.3 ความต้องการที่จะคงความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม

1.4 ความต้องการความถูกต้องทั้งการกระทำและการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถ้าบุคคลไม่แน่ใจในการกระทำของตน บุคคลจะใส่ใจและเปรียบเทียบพฤติกรรมของตนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เพื่อได้รับความถูกต้องทั้งนี้บุคคลจะเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่มีสถานภาพและความสามารถเท่าเทียมกัน

2. การคล้อยตามแบบยอมรับ (Acceptance) เป็นการกระทำตามกลุ่มและมีความเชื่อตามกลุ่มด้วย ดังนั้นบุคคลที่คล้อยตามแบบยอมรับไม่เพียงกระทำตามความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น แต่จะเปลี่ยนความคิดเห็นและเหตุผลโดยส่วนตัวตามกลุ่มด้วย

จากประเภทของการคล้อยตามที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่ามีทั้งการคล้อยตามแบบยอมตามและการคล้อยตามแบบยอมรับมีความเกี่ยวข้องกัน นั่นก็คือ บุคคลอาจเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อของตนให้เหมือนกลุ่มภายหลังกระทำพฤติกรรม ดังนั้นการคล้อยตามแบบยอมตามอาจทำให้เกิดการคล้อยตามแบบยอมรับ และถ้าบุคคลมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนมักจะเห็นพ้องกับพฤติกรรมที่ตนกระทำนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการคล้อยตามในลักษณะโดยรวมทั้งการคล้อยตามแบบยอมตามและการคล้อยตามแบบยอมรับ

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการคล้อยตามผู้อื่น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคล้อยตาม มีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมระหว่างบุคคล (A General Theory of Interpersonal Behavior) แบส (Bass. 1961: 54-70) ได้เสนอทฤษฎีพฤติกรรมระหว่าบุคคลซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้

บุคคลมีพฤติกรรมคล้อยตามแตกต่างกันไว้ 6 องค์ประกอบ คือ กลุ่มบุคคลที่ผู้คล้อยตามเกี่ยวข้องด้วยสภาพของเรื่องที่จะคล้อยตาม ความแตกต่างของบุคคลในพฤติกรรมการคล้อยตาม ประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต องค์ประกอบทางบุคลิกภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มบุคคลที่ผู้คล้อยตามเกี่ยวข้องด้วยถ้ากลุ่มเป็นที่รักใคร่ชอบพอและเชื่อถือของผู้คล้อยตามโอกาสคล้อยตามจะมีมากขึ้นด้วย และยิ่งวัตถุประสงค์ของกลุ่มชัดเจน สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตั้งวัตถุประสงค์นั้นโอกาสคล้อยตามก็จะยิ่งมากขึ้นด้วย ถ้ากลุ่มมีจำนวนมากและความเห็นของกลุ่มเป็นไปในทำนองเดียวกันหมด การคล้อยตามก็จะมีมากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ขนาดของกลุ่มก็มีผลกับการคล้อยตามด้วยเช่นกัน กลุ่มที่มีขนาดต่างกันการคล้อยตามจะแตกต่างกัน ถ้าจำนวนสมาชิกในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นก็จะมีผลทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมคล้อยตามมากขึ้นด้วย และภายในกลุ่มขนาดเดียวกันปริมาณการคล้อยตามจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่ม ผู้นำที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดีจะสามารถชักจูงและก่อให้เกิดแรงศรัทธาต่อสมาชิกในการเชื่อฟังและปฏิบัติตามได้ดีในกรณีนี้การคล้อยตามก็จะมีมาก

1.2 สภาพของเรื่องที่จะคล้อยตาม ถ้าสิ่งที่จะคล้อยตามสามารถให้ผลประโยชน์แก่ผู้คล้อยตาม เช่น รางวัล คำชมเชย การคล้อยตามจะมีมากขึ้นแต่ถ้าบุคคลได้รับการบอกว่างานที่ให้ทำนั้นจะแสดงถึงระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้ทำ การคล้อยตามอาจจะไม่เกิดขึ้น แม้ว่าจะได้รับรางวัล ดังนั้นถ้าบุคคลสามารถพิจารณาจนเห็นเด่นชัดว่าสิ่งที่ถูกต้องนั้นคือ การคล้อยตามจะน้อยลงแต่ถ้ายังคลุมเครือตัดสินใจยาก การคล้อยตามจะมีมากขึ้น

1.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคลในพฤติกรรมการคล้อยตาม ความแตกต่างนี้คือ ความแตกต่างระหว่างเพศ มักจะพบว่าในสภาพแวดล้อมอย่างเดียวกัน เพศหญิงมีแนวโน้มจะทำตามมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงไม่ชอบการขัดแย้ง หัวอ่อน ไม่เข้มแข็ง และไม่เป็นผู้นำเหมือนเพศชาย ความแตกต่างระหว่างอายุก็มีผลต่อการคล้อยตามเช่นกัน ผู้ที่มีอายุน้อยมีโอกาสคล้อยตามบุคคลในวัยเดียวกันได้ง่ายกว่าผู้ที่มีอายุมาก เนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยมักมีความรู้และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ น้อย และผู้ที่มีอายุน้อยมีโอกาสถูกชักจูงจากผู้ที่มีอายุมากกว่าได้ง่ายด้วย ในด้านความสามารถของบุคคลก็มีผลต่อการคล้อยตามด้วย บุคคลที่มีระดับความสามารถต่ำหรือไม่ค่อยเฉลียวฉลาดมักจะเป็นผู้คล้อยตามเสมอ นอกจากนี้แล้วสถานภาพทางสังคมของบุคคลก็ส่งผลต่อการคล้อยตามด้วย บุคคลที่มีสภาพทางสังคมต่ำกว่ามักจะคล้อยตามบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าเพราะบุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมสูงจะทำให้คนอื่นในสังคมเกิดความรู้สึกยกย่องนับถือ เชื่อฟังความคิดเห็นของเขามากกว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมต่ำ

1.4 ประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต และความสำเร็จที่เคยได้รับรวมถึงการตัดสินใจของบุคคลที่ประสบความล้มเหลวในอดีตมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามได้ง่าย ตรงกันข้ามกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอดีตเขาจะตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยความคิดของตนเองมากกว่าคล้อยตามเพราะความสำเร็จที่ประสบมาทำให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เกิด

ความเชื่อถือและคล้อยตามได้ง่าย การอบรมเลี้ยงดูก็มีส่วนทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการคล้อยตามเช่นกัน บุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเผด็จการจากพ่อแม่ ไม่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นด้วยตัวเองจะมีพฤติกรรมคล้อยตามได้ง่าย

1.5 องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามน้อยกว่าบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ เพราะบุคคลที่มีความภูมิใจในตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อในความคิดเห็นของตนมีลักษณะเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลก็มีผลทำให้ระดับการคล้อยตามต่างกันด้วยบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงจะมีความรู้สึกคล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นมากกว่าที่จะมีความรู้สึกต่อต้านเพราะบุคคลเหล่านี้พยายามที่จะคล้อยตามเพื่อที่จะขจัดความกลัวและการไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ซึ่งตรงข้ามกับบุคคลที่มีความวิตกกังวลต่ำ

1.6 สภาพของสิ่งแวดล้อม ในสภาพการณ์ที่คับขันที่ต้องการตัดสินใจที่ถูกต้องและรวดเร็วบุคคลจะคล้อยตามมากขึ้น ทั้งนี้เพราะบุคคลจะใช้กลุ่มช่วยในการตัดสินใจ ถ้าการแสดงพฤติกรรม จำเป็นต้องแสดงออกในที่เปิดเผย และมีผู้อื่นรับรู้มากการคล้อยตามก็จะมีมากด้วย แต่ถ้าเป็นการแสดงความคิดเห็นแบบลับมีผู้อื่นรับรู้น้อย การคล้อยตามก็จะลดน้อยลง

2. ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรม (Theories of Acquired Behavior Dispositions)

แคมป์เบล (Campbell. 1961) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งกล่าวถึงกฎของการคล้อยตามไว้ว่า ในสภาพการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อมูลที่บุคคลได้รับกับข้อมูลจากสังคม ถ้าบุคคลให้ความสำคัญต่อข้อมูลจากสังคมมากหรือมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำก็จะมีพฤติกรรมการคล้อยตามสูง กฎของการคล้อยตามมี 5 ข้อดังนี้

2.1 การเรียนรู้และความสามารถบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองมากจะมีการคล้อยตามน้อย บุคคลที่ได้รับความสำเร็จในอดีตก็จะมีพฤติกรรมการคล้อยตามน้อย บุคคลจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงขึ้นถ้างานที่ให้ทำนั้นยาก ดังนั้น บุคคลจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามลดลง เมื่อเขามีความรู้เกี่ยวกับงานนั้นเป็นอย่างดี ยิ่งบุคคลมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้การแก้ปัญหามากขึ้นการคล้อยตามก็จะลดลงไปด้วย บุคคลที่เคยได้รับรางวัลในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การตอบสนองต่างๆ จะมีพฤติกรรมการคล้อยตามลดลง เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกับที่ผ่านมา บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง และมีความต้องการผลสัมฤทธิ์ในงานที่ทำสูงจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามต่ำ

2.2 การรับรู้ในสถานการณ์ที่การรับรู้กระจ่างชัดบุคคลจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามลดลง แต่ถ้าบุคคลสายตาไม่ดีก็จะมีการคล้อยตามสูง ในการตัดสินข้อมูลจากความจำจะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสูงกว่าเมื่อให้ตัดสินข้อมูลที่เสนอให้เห็นอยู่ตลอดเวลา

2.3 การเรียนรู้จากการสังเกต ถ้าบุคคลสังเกตผู้ที่เป็นแบบอย่างปฏิบัติพฤติกรรมใด แล้วได้รับรางวัลหรือรอดพ้นจากการลงโทษ บุคคลนั้นก็จะคล้อยตามผู้ที่เป็นแบบอย่างมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างได้รับรางวัลมากขึ้นผู้สังเกตจะคล้อยตาม

พฤติกรรมของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด ได้รับความสำเร็จและอยู่ในสถานภาพทางสังคมสูงมากกว่าแบบอย่างที่มีลักษณะตรงกันข้าม ถ้าผู้ที่เป็นแบบอย่างเป็นผู้ชำนาญการจะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มากกว่าแบบอย่างที่ไม่ใช่ผู้ชำนาญการ

2.4 การตอบสนองการเลียนแบบที่ได้รับแรงเสริม ผู้สังเกตที่ได้รับรางวัลบ่อยๆ สม่ำเสมอเมื่อเลียนแบบตัวอย่างผู้สังเกตจะมีการเลียนแบบมากขึ้น ถ้าผู้ที่เป็นแบบอย่างได้รับรางวัลมากขึ้นผู้สังเกตก็จะมีการคล้อยตามสูงขึ้นด้วย แต่ถ้าผู้ที่เป็นแบบอย่างได้รับการลงโทษมากขึ้นเท่าใดผู้สังเกตจะมีการคล้อยตามลดลงเท่านั้น

2.5 การแนะนำด้วยวาจา บุคคลที่ได้รับรางวัลในอดีตเมื่อปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สื่อสาร บุคคลนั้นก็จะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สื่อสารมากขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการคล้อยตาม

ในบางครั้งที่บุคคลมีอิสระในการตัดสินใจ แสดงพฤติกรรมโดยไม่ต้องกังวลกับปฏิกิริยาของกลุ่ม แต่บุคคลก็สมัครใจที่จะเลือกปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่มหรือคล้อยตามกลุ่ม และในบางครั้งบุคคลก็อาจตัดสินใจตามความคิดและความเชื่อของตนเองซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่ม ทั้งๆ ที่ทราบว่า กลุ่มต้องการให้ตนคิดและปฏิบัติอย่างไร รวมทั้งทราบด้วยว่าคนอื่นๆ ก็ปฏิบัติตามแนวทางความคาดหวังของกลุ่ม การที่บุคคลจะคล้อยตามกลุ่มหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง

วัฒนา ศรีสัตย์วาจา (2536: 160-187) แบ่งปัจจัยที่ทำให้บุคคลคล้อยตามนั้น ออกเป็น 2 แนวทาง ตามลักษณะบางอย่างที่ร่วมกัน แนวทางแรก ก็คือ การคล้อยตามที่เกิดจากแรงผลักดันของกลุ่ม ไปยังสมาชิกแต่ละคน แรงผลักดันนี้เกิดจากลักษณะของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อถือหรือไว้วางใจของบุคคล และลักษณะของสถานการณ์ที่เป็นตัวกำหนดระดับความรู้สึกของบุคคลว่าเป็นอิสระหรือไม่ ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการตัดสินใจเดิมของบุคคล ส่วนแนวทางที่สอง ก็คือ แรงจูงใจและพฤติกรรมภายในของแต่ละบุคคล ที่เป็นลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคลในการศึกษาบุคลิกภาพกับการคล้อยตามจะพิจารณาลักษณะที่มั่นคง (Consistency) ของบุคคลมากกว่าพิจารณาลักษณะของสถานการณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการคล้อยตาม มีดังนี้

1. กลัวความเบี่ยงเบน (Fear of Deviance) ความกลัวการเบี่ยงเบนเป็นปัจจัยพื้นฐานในเกือบทุกสถานการณ์ทางสังคม คนเราไม่ต้องการที่จะทำตัวให้เด่นแตกต่างไปจากคนอื่น แต่ต้องการที่จะทำตัวให้เหมือน ๆ กับคนอื่นๆ ฉะนั้นการที่บุคคลต้องเผชิญกับการไม่เห็นด้วยของกลุ่มก็ย่อม ทำให้ผู้นั้นเกิดการลังเลใจ ที่จะทำตัวเบี่ยงเบนออกไป เพราะนอกจากจะไม่ต้องการทำตัวให้เด่นแตกต่างจากผู้อื่นแล้ว บุคคลยังต้องการที่จะให้กลุ่มชอบเขา ปฏิบัติต่อเขาในลักษณะที่ดีและยอมรับเขา เขากลัวว่าถ้าเขาไม่เห็นด้วยกับกลุ่มแล้ว กลุ่มก็จะไม่พอใจเขา แสดงความเกลียดชังเขา

และคิดว่าเขาเป็นคนนอกคอก ผิดแผกไปจากคนอื่นๆ ในกลุ่ม เมื่อตระหนักถึงผลที่จะตามมาในภายหลังดังกล่าวนี้แล้วบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะคล้อยตามกลุ่มมากกว่าจะเบี่ยงเบนออกไป จากการศึกษาของ ฟรีดแมน และดูบ (Freedman and Doob. 1968: 256) พบว่า ความกลัวการเบี่ยงเบนนี้ ทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตาม ในการที่ทุกคนรู้สภาพของตนเองดี และรู้ว่าอะไรผิดอะไรถูกจริงๆ แล้วเขาอาจจะไม่เห็นด้วยกับคนอื่นๆ แต่การแสดงออกนั้นเหมือนกับว่าเขาเห็นด้วยกับกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ทำให้บุคคลเกิดความขัดแย้งในใจขึ้น ผลเชื่อมโยงที่เกี่ยวกับความกลัวการเบี่ยงเบนและการขาดความเชื่อมั่นในความคิดของบุคคลนี้เองจะเป็นสาเหตุอยู่เสมอที่ทำให้บางคนคล้อยตามกลุ่ม

2. ข้อมูลและความไว้วางใจ (Information and Trust) บุคคลอื่นๆ อาจเป็นแหล่งข่าวหรือให้ข้อมูลแก่เรา มีหลายครั้งที่คนอื่นรู้เรื่องบางเรื่องแต่เราไม่รู้ ดังนั้นเมื่อเขารู้และเราทำตามเขาเราก็อาจได้รับผลดี หรือประโยชน์จากเขาก็ได้ ผู้ที่ไม่รู้จะทำตามผู้ที่รู้ ดังนั้นคนเราจะทำในสิ่งที่ผู้อื่นเขาทำกันถ้าเราไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ยิ่งเรามีความไว้วางใจความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆ และไม่ไว้วางใจตัวเราและข้อมูลของเรามากเท่าใด การคล้อยตามก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

3. ความเอกฉันท์ของกลุ่ม (Group Unanimity) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการคล้อยตามก็คือความเป็นเอกฉันท์ของกลุ่มที่มีต่อความคิดเห็นต่างๆ ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลบางคนต้องเผชิญกับการตัดสินใจอย่างเป็นเอกฉันท์ของกลุ่ม ในขณะที่เขาไม่เห็นด้วยก็เท่ากับว่าเขาตกอยู่ภายใต้ความกดดันที่รุนแรงที่จะทำให้คล้อยตามกลุ่ม จากการทดลองของแอสช์ (Asch. 1952: 347) พบว่า การคล้อยตามจะมีประมาณร้อยละ 35 เมื่อให้บุคคลหนึ่งคนเผชิญกับกลุ่ม ที่มีความเป็นเอกฉันท์ (แกล้งตอบคำถามผิดเหมือนๆ กัน) กลุ่มที่ขาดความเป็นเอกฉันท์ ปริมาณการคล้อยตามจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ เมื่อมีคนในกลุ่มเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ทำลายความเป็นเอกฉันท์ของกลุ่ม การคล้อยตามก็จะลดเหลือประมาณ 1 ใน 4 ของระดับปกติ ไม่ว่าขนาดของกลุ่มจะเล็กหรือใหญ่ก็ตาม

4. ขนาดของกลุ่ม (Group Size) ถ้ามีคน 2 คนอยู่ในห้องเดียวกันแล้วคนหนึ่งพูดขึ้นว่าเย็นสบายดีจัง ซึ่งจริงๆ แล้วอากาศในห้องนั้นร้อนมากเป็นไปไม่ได้ที่คนที่สองจะเห็นคล้อยตามคนแรก เพราะไม่ตรงกับความจริง เขารู้สึกร้อนและยืนยันว่าอากาศนั้นร้อนจริง แต่ก็จะพูดเพียงว่าอากาศค่อนข้างจะร้อน แต่ถ้ามีคนอยู่ในห้องนั้น 5 คน แล้ว 4 คนพูดว่า อากาศในห้องเย็นสบายดี ผลก็จะเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ถึงแม้อีกคนหนึ่งจะรู้สึกร้อนแต่เขาก็จะสงสัยในความรู้สึกของตนเองและคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่คนทั้ง 4 คนจะรับรู้ผิดพลาดเหมือนๆ กัน ดังนั้นถ้าเขาได้รับคำถามว่าเขารู้สึกอย่างไร เขาก็จะไม่แน่ใจ แต่ก็จะมีแนวโน้มค่อนข้างมากที่จะพูดว่าห้องนี้เย็นสบายเหมือนกับคนทั้ง 4 ที่อยู่ในห้องเดียวกัน

5. ความชำนาญของกลุ่ม (Expert of Group) ลักษณะอื่นๆ ของกลุ่มที่มีผลต่อการ

คล้อยตาม ก็คือ ความชำนาญการของสมาชิกภายในกลุ่ม ยิ่งสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนมีความชำนาญมากเท่าใด บุคคลก็ยิ่งไว้วางใจและถือเอาความคิดเห็นของพวกเขาว่าเป็นสิ่งที่มีค่ามากขึ้นเท่านั้น

6. ความเชื่อมั่นในตนเองของบุคคล (Individual Self-Confidence) บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีการรับรู้ตนเองอย่างถูกต้อง รับรู้ในความสามารถและศักยภาพของตนทำให้มั่นใจในความคิดเห็นของตน ไม่คล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งคุณสมบัตินี้จะอยู่ในบุคลิกภาพแบบมีสติ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบมีสติจึงเกิดการคล้อยตามกลุ่มต่ำ

7. ความใกล้ชิดกันของบุคคลในกลุ่ม (Group Cohesiveness) เป็นลักษณะที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่งที่มีผลต่อการคล้อยตาม จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับกลุ่มด้วย กล่าวคือ ถ้าสมาชิกรู้สึกใกล้ชิดกับกลุ่มหรือต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มมาก ก็จะทำให้รู้สึกร่วมอยู่ในกลุ่ม และทำให้ต้องการคงความเป็นสมาชิกในกลุ่มไว้ สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อกลุ่มมากเท่าใด ความสามัคคีของกลุ่มก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ความสามัคคีของกลุ่มยิ่งมากขึ้นเท่าใดก็จะนำไปสู่การคล้อยตามมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงาน เพราะการที่กลุ่มพิจารณาว่างานนั้นสำคัญ หรือมีคุณค่าในตัวมันเองสูงก็จะทำให้เกิดการคล้อยตามในหมู่สมาชิกมากกว่าที่งานนั้นมีค่าหรือคุณค่าในตัวมันเองน้อย ยิ่งกว่านี้แล้วสมาชิกจะคล้อยตามกันมากขึ้น ในกลุ่มที่มีน้ำใจต่อกัน

8. เชื้อชาติ (Nationalties) ในการทดลองของนักจิตวิทยาสังคมหลายท่าน พบว่าคนที่มีเชื้อชาติต่างกันจะมีความคล้อยตามต่างกันด้วย และจากการที่มิลแกรม (Milgram. 1961: 243) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปริมาณการคล้อยตามระหว่างชาวฝรั่งเศสกับชาวนอร์เวย์ พบว่าในหลายสถานการณ์ชาวนอร์เวย์มีการคล้อยตามมากกว่าชาวฝรั่งเศส จากปรากฏการณ์นี้พอจะมองเห็นว่า ชีวิตของชาวฝรั่งเศสนั้นจะให้ความสำคัญกับประเพณีที่สืบต่อกันมาโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกมั่นคงนี้อาจมีผลทำให้ชาวฝรั่งเศสคล้อยตามได้น้อยกว่าชาวนอร์เวย์ ซึ่งมีสำนึกมั่นคงต่อความรับผิดชอบทางสังคม และการเลียนแบบคนส่วนใหญ่ในกลุ่มเป็นสำคัญ

9. ความแตกต่างระหว่างเพศ (Sex Differences) จากการศึกษาของนักจิตวิทยาหลายคนพบว่า เพศหญิงคล้อยตามมากกว่าเพศชาย ดังเช่น จูเลียนและผู้ร่วมงาน (Julian et al. 1966: 152) พบว่าเพศหญิงคล้อยตามร้อยละ 35 ในขณะที่เพศชายคล้อยตามเพียงร้อยละ 22 เท่านั้น ตัวเลขเหล่านี้เป็นตัวแทนปริมาณการคล้อยตามของเพศหญิงและเพศชาย การค้นพบเช่นนี้พอเป็นหลักฐานที่สามารถอธิบายได้ว่า วัฒนธรรมอาจเป็นตัวกำหนดให้เพศหญิงเป็นคนว่านอนสอนง่ายและอ่อนน้อมมากกว่าบุคลิกภาพลักษณะอื่นๆ จึงทำให้เพศหญิงคล้อยตาม มากกว่าเพศชาย

จากปัจจัยที่ทำให้เกิดการคล้อยตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการคล้อยตามนั้นเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัยด้วยกัน ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ปัจจัยภายใน เช่น เพศ บุคลิกภาพของบุคคล เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะที่มั่นคงของบุคคลเท่านั้น ไม่พิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดการคล้อยตามผู้อื่น

พฤติกรรมการคล้อยตาม

การคล้อยตาม มีผู้ที่ศึกษาและกล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่คล้อยตามไว้หลายท่าน ดังนี้

มาสโลว์ (อภิชาติ โรจน์พิบูลสถิตย์. 2548: 28; อ้างอิงจาก Maslow. 1958: 339-340) กล่าวว่า ผู้ที่คล้อยตามเป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. ไม่ทำสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่น
2. ว้าวุ่น ท้อแท้ เมื่อเผชิญกับปัญหา
3. ตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองไม่ได้
4. ดำเนินวิถีทางของตนตามผู้ที่ทรงคุณวุฒิ ผู้บังคับบัญชา
5. ทำตามแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี
6. ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
7. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
8. เห็นอกเห็นใจและให้โอกาสผู้อื่นเสมอ
9. ไม่ชอบอยู่คนเดียวต้องอยู่เป็นกลุ่ม

แคทเทล (Cattell. 1950: 25) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ขึ้นอยู่กับหมู่คณะไว้ดังนี้

1. ไม่ถือเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่
2. ต้องการการสนับสนุนจากผู้อื่น
3. รักพวกพ้อง
4. ไม่คุยโม้โอ้อวดและยกตนข่มผู้อื่น
5. ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิมๆ ไม่มีความคิดที่แปลกใหม่
6. มีความวิตกกังวลในการเข้าสังคมสูง
7. ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
8. ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเสมอ

สถิต นิยมญาติ (2524: 23-24) ระบุลักษณะผู้ที่ชอบคล้อยตามไว้ดังนี้

1. มีความไว้เนื้อเชื่อใจผู้อื่น
2. มีความรู้สึกวิตกกังวลต่อความไม่คล้ายคลึงกับผู้อื่น
3. มีความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับตนเอง
4. รักพวกพ้อง
5. ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง
6. อ่อนน้อมถ่อมตน

7. เลียนแบบผู้ที่ตนชื่นชอบ
8. ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 87) กล่าวว่า ผู้ที่คล้อยตามมีลักษณะดังนี้

1. ชอบเลียนแบบผู้อื่น
2. ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ที่มีอิทธิพลหรือผู้ที่มีอำนาจ
3. ไม่มีความมั่นใจในตนเอง
4. คล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นง่าย
5. ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด
6. กลัวและกังวลในการทำสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่น
7. เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่
8. ไม่คุยโอ้อวดตนเอง
9. ต้องการให้ผู้อื่นสนับสนุน
10. ไม่อยากเด่น
11. ชอบอยู่กันเป็นกลุ่ม

จากลักษณะของพฤติกรรมการคล้อยตามข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นนิยามของการคล้อยตาม ได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของตนหรือพฤติกรรมเพื่อการยอมรับและการรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น โดยอาจจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม ซึ่งนับว่าเป็นจิตลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ว่ามากน้อยในระดับใด ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้การคล้อยตามผู้อื่น เป็นตัวแปรปัจจัยภายในที่ใช้ในการศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บาส (ปริศนา ศรีพลประพันธ์. 2527; อ้างอิงจาก Bass. 1956: 247-252) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อการคล้อยตาม พบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตาม ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ผู้คล้อยตามเกี่ยวข้องด้วย ขนาดของกลุ่มที่แตกต่างกัน การคล้อยตามจะแตกต่างกันด้วย ความสามารถของบุคคลที่มีความสามารถต่ำมักจะเป็นผู้คล้อยตามเสมอ รวมถึงในเรื่องของอายุผู้ที่มีอายุน้อยมักมีโอกาสคล้อยตามได้ง่ายกว่าผู้ที่มีอายุมาก

สุจินต์ ปรีชามารถ (2515: 81-83) ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและขัดกับสังคมของนักเรียนชั้น ม.3 พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ประพฤติคล้อยตามสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะความเป็นผู้นำ

จันทิมา จันทรศักดิ์ (2547: 76) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ กรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าการที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้น อาจเป็นเพราะต้องการให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม รวมถึงมีการเลือกกิจกรรมต่างๆ คล้อยตามกลุ่มเพื่อนเช่นกัน

2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม

2.2.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ฟรานซ์ซี และ หลุยส์ (Frances & Louise. 1955: 249–251) กล่าวว่า ครูและโรงเรียนจะส่งผลต่อค่านิยมและประสบการณ์แก่เด็ก โดยทำให้เด็กรู้ถึงพฤติกรรมที่ถูกต้อง

ฮอสแมน (Hoffman. 1966: 231–232) กล่าวว่า ครูมีอิทธิพลต่อสังคมของเด็กในด้านค่านิยมของผู้ใหญ่ ค่านิยมด้านศีลธรรม และค่านิยมด้านการศึกษา และยังกล่าวว่าครูผู้หญิงมีอิทธิพลต่อเด็กผู้ชายและครูผู้ชายมีอิทธิพลต่อเด็กผู้หญิง

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527: 48-67) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนว่า ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะ ซักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้า และควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

สุชา จันทร์เอม (2524: 32) กล่าวว่า ครูและสถาบันการศึกษามีบทบาทในการอบรมเด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม ในด้านทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม และแนวคิดต่างๆ

งามตา วนินทานนท์ (2534: 144–149) มีแนวคิดว่าโรงเรียนและครู เป็นที่อบรมสั่งสอนเด็กทั้งทางด้านวิชาการ ระเบียบวินัย ทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กได้รับ ความรู้ทางด้านวิชาการ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ไปจากโรงเรียนและครู

สุพัตรา สุภาพ (2534: 60) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กได้รับการอบรมจากครู ได้คบหากับเพื่อน ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับการขัดเกลาทางสังคม และบุคลิกภาพของเด็ก แต่โรงเรียนจะมีปัญหาทางด้านการอบรมเพราะ การอบรมไม่ตรงกับทางบ้าน และโรงเรียนสอนในสิ่งที่เป็นทฤษฎีและอุดมคติจนเกิดไป และวัยรุ่นมักเกรงใจครูมากกว่าพ่อแม่ โดยอยากให้ครูรัก อยากให้ครูชม และพยายามเอาใจครู ดังนั้นครูจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก

อัจฉรา สุขารมณ์ (2541: 45) กล่าวว่า ครูที่จะทำหน้าที่อบรมเด็กให้ได้ผลดี ควรเป็นครูที่รักและหวังดีต่อเด็ก และเด็กต้องมีความรักใคร่และศรัทธาในตัวครูด้วย ครูจึงจะสามารถปลูกฝังและส่งเสริมสิ่งดีๆ ให้แก่เด็กและเป็นการป้องกันปัญหาทางจิตใจที่อาจจะเกิดกับเด็กด้วย โดยสิ่งที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนจะส่งผลต่อจิตใจของนักเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการให้รางวัล
2. ด้านการลงโทษ
3. ด้านการเป็นตัวแบบของครู
4. ด้านการควบคุมเด็กให้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
5. ด้านการตามใจเด็ก

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538: 129) กล่าวว่า ครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ถ้าครูสอนให้นักเรียนรู้และกระทำแต่สิ่งดีๆ นักเรียนก็จะเป็นคนดี มีค่านิยมทางดีอยู่กับตัว ทั้งนี้เพราะผลจากครูปลูกฝังค่านิยมให้แก่นักเรียน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528: 79) กล่าวว่า สถาบันการศึกษาและครูมีหน้าที่ในด้านการอบรมสมาชิกในสังคมให้รู้จักระเบียบแบบแผนของสังคม ด้านการพัฒนาคุณภาพของสมาชิกในสังคม และด้านทำหน้าที่ถ่ายทอด สะสม พัฒนา และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งการจัดระเบียนสังคม

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2526: 207–211) กล่าวถึง หน้าที่ครูและโรงเรียนไว้ในด้านรักษาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ในการเข้าสังคม ด้านผสมผสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ด้านส่งเสริมการพัฒนาของปัจเจกชน ด้านกำหนดความสามารถเฉพาะทาง และด้านบทบาทในการนำการเปลี่ยนแปลง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532: 42) ได้สรุปหน้าที่ของครูและโรงเรียนไว้ 4 ประการคือ ขบวนการสังคม ประกิต ขบวนการพัฒนาให้มีวัฒนธรรม ขบวนการพัฒนาให้ทันสมัย และขบวนการพัฒนาให้มีวุฒิภาวะทางการเมือง

นอกจากนี้ยังพบว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และความคิด ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของมอร์ริสันและแม็คอินไทร์ (พิมพ์พันธุ์ จันทร์เพ็ญ. 2525: 20–21; อ้างอิงจาก Morrison & McIntyre. 1969: unpaged) พบว่าปฏิกิริยาของครูที่มีต่อนักเรียนมีแนวโน้มจัดได้เป็น 3 หัวข้อ คือ

1. ความรู้ที่นักเรียนจะได้รับทั้งวิชาการทั่วไป และวิชาเฉพาะ
2. พฤติกรรมทั่วไปในห้องเรียนและทัศนคติต่อครู (ความสุภาพอ่อนโยน ความร่วมมือ ความซื่อสัตย์ ความดื้อดึง และความเอาใจใส่)
3. ความสนุกสนานรื่นเริง ความเป็นผู้นำ ความเป็นคนเด่น ความเป็นที่เชื่อถือทางสังคม และความร่วมมือกันระหว่างเพื่อน

จรรจา สุวรรณทัต (2535: 173–174) กล่าวถึง การพัฒนาค่านิยมของเด็กโดยครูไว้ดังนี้

1. สอดแทรกการอบรมปลูกฝังจิตลักษณะในทุกวิชาที่ครูสอน
2. ครูเป็นตัวอย่างหรือตัวแปรที่ดีของเด็ก
3. ครูควรเสริมแรงเมื่อเด็กกระทำความดี หรือมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม

4. ครูต้องแก้ไขค่านิยมของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. ครูทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างครอบครัวและโรงเรียนโดยทำการพัฒนาค่านิยมของเด็กร่วมกับครอบครัว

6. ทำการพัฒนาค่านิยมของตนให้ดีขึ้นเพื่อยกระดับค่านิยมของสังคม

สำหรับวิธีการสอนให้เกิดค่านิยมนั้น สมยศ เม่นแย้ม (2540: 11–13) กล่าวไว้ดังนี้

1. การสร้างค่านิยมทางตรง (Direct Approach) ทำได้โดยวิธีการนั่งสมาธิ สวดมนต์ ร้องเพลงหมู่ เล่าเรื่อง กิจกรรมกลุ่ม

2. การสร้างค่านิยมโดยการบูรณาการ (Integration) กับวิชาในหลักสูตร

3. การสร้างค่านิยมบูรณาการเข้ากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co – Curricular Work) เช่น การทำกิจรรมนอกห้องเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไทย์แมน (ภัทรา พาชัยยุทธ. 2547: 44; อ้างอิงจาก Tieman. 1942: 657–664) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการ ที่มีนิสัยข่มขู่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจ และการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้นเด็กยิ่งโตเท่าไรก็มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้นเพียงนั้น

บุธ (วิลาศ บุญทองขาว. 2527: 16; อ้างอิงจาก Bush. 1942) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็ก เห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถปรับตัวได้สูง ซึ่งต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีที่กดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดเด็กก็จะไม่พอใจในตัวครูและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

มอนสแตค (Yee. 1971: 52; citing Monstakes. n.d.: unpaged) ได้ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า ในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ภายในขอบเขตของชั้นเรียน เด็กจะไม่กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ หรือคัดค้าน

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523: 55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้น กับความรู้สึกรับผิดชอบ และมโนภาพแห่งตน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 263 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปฏิสัมพันธ์หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

วิสัย วิมลรัตน์ (2534: 17) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนาย ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ใน

กรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน พบว่า องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดีจะมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนได้ดีและมีความสามารถปรับตัวได้สูง ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดที่อิสระ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น และเกิดความสนใจในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนได้

2.2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ฟรานซ์ซี และ หลุยส์ (Frances & Louise. 1955: 249) กล่าวว่าเพื่อนที่แวดล้อมของเด็กจะส่งผลต่อเด็กในด้านพฤติกรรม ค่านิยม และด้านเจตคติของเด็ก

ฮอฟแมน (Hoffman. 1966: 225–226) กล่าวว่า โครงสร้างสังคมภายในห้องเรียน ทำให้เด็กเรียนรู้ถึงค่านิยมของสังคม เจตคติต่อสิ่งต่างๆ และเลียนแบบบุคลิกภาพของเพื่อนซึ่งจะได้รับเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพกับเพื่อน

เฮอร์ล็อค (Hurlock. 1978: 441) กล่าวว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กโดยเด็กจะยอมรับเอาค่านิยมและความสนใจของกลุ่มเพื่อนมาเป็นของตนเอง

นิวคอมบ์ (จุไร ชุมรุม. 2526: 81; อ้างอิงจาก Newcomb. 1962: 81) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่ม ดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มเล็ก ทำให้สมาชิกมีความสัมพันธ์กันสูง
2. มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ภายในกลุ่ม
3. การอยู่อย่างโดดเดี่ยว
4. กลุ่มอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคล โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าสามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้เป็นไปตามสมาชิกส่วนใหญ่ได้

ไรส์แมน (สุพัตรา สุภาพ. 2534: 60; อ้างอิงจาก Riesman. n.d.: unpaged) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่บุคคลชอบยึดเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เพื่อนยอมรับ และเป็นการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน

บิกีโลว์ และ ลาไกปา (Hetherington & Parke. 1993: 485; citing Bigelow & LaGaipa. 1975: unpaged) กล่าวว่า เมื่อเด็กสนิทกับเพื่อนมากขึ้นเด็กจะมีเจตคติ และค่านิยมที่เหมือนเพื่อน

พระราชวรมุนี (2529: 641–642) กล่าวว่า เพื่อนมีอิทธิพลให้เกิดสัมมาทิฏฐิ และมิจฉาทิฏฐิ ซึ่งเริ่มจาก ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความนิยมชมชอบ ความซาบซึ้งใจ หรือศรัทธา และเมื่อมีศรัทธาแล้วก็จะจูงใจให้เกิดค่านิยม ทัศนคติ ความคิดเห็น และความรู้ความเข้าใจ ตามกัน

สุพัตรา สุภาพ (2545: 18) มีแนวคิดว่าเพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นมาก เป็นวัยที่อยากให้เพื่อนยอมรับ เพราะฉะนั้นจึงพยายามทำตามเพื่อน แม้บางครั้งจะขัดต่อความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม และกล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญดังนี้

1. สอนอำนาจที่ไม่ใช่ของใครโดยเฉพาะ โดยเป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ จากการมีส่วนร่วมด้วย

2. กลุ่มเพื่อนช่วยไม่ให้วัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าต่างๆ ที่กลุ่มสนับสนุน

งามตา วนินทานนท์ (2534: 168–170) มีแนวคิดว่ากลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงสุดในช่วงวัยรุ่นโดยมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดทางสังคมและการชักจูงที่อาศัยความสมัครใจในการยอมรับ โดยสมาชิกจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังเป็นทางออกของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระจากการควบคุม กลุ่มเพื่อนสอนประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน กลุ่มเพื่อนให้ความรู้ที่ครอบครัวไม่สามารถให้ได้ กลุ่มเพื่อนทำให้เด็กได้สัมผัสกับค่านิยมและประสบการณ์ของครอบครัวอื่น และกลุ่มเพื่อนเป็นแบบอย่างแก่เด็ก

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ (2526: 191) กล่าวว่า เด็กที่เข้ากลุ่มจะมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจ ของกลุ่มคณะด้วยความเต็มใจ และสนิทสนมกับเพื่อนร่วมกลุ่มแน่นแฟ้น และการรวมกลุ่มยังทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นจิตใจ และกล้าแสดงความขัดขืนผู้ใหญ่ ผู้ทรงอำนาจ และต่อต้านกรณีที่เขาเห็นว่าไม่ยุติธรรม ดังนั้นการชักนำให้เด็กวัยรุ่นร่วมมือกันจึงทำได้ง่ายกว่าวัยอื่นมาก

สุมน อมรวิวัฒน์ (2540: 149-151) กล่าวว่า การคบเพื่อนเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่น ซึ่งทำให้วัยรุ่นพยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ทำตามแบบเพื่อน และได้กล่าวถึงความสำคัญของการคบเพื่อนไว้ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มเพื่อน
2. การพัฒนาพื้นฐานทางอารมณ์ โดยวัยรุ่นจะเข้ากลุ่มที่มีลักษณะเหมือนตนเอง
3. การหาภาพพจน์ตนเอง โดยวัยรุ่นจะเข้ากลุ่มที่มีลักษณะเหมือนตนเอง
4. ใช้เป็นที่พักพิง โดยวัยรุ่นมักจะผ่อนคลายความผูกพันกับพ่อแม่ลงไป ทำให้วัยรุ่นเอาเพื่อนเป็นที่ปลอบใจ ให้ความช่วยเหลือ และมักจะต้องการความยอมรับของเพื่อน ทำให้วัยรุ่นยอมรับเอาค่านิยม พฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มมาเป็นของตนเพื่อให้เป็นไปตามเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 225) กล่าวถึงสาเหตุที่วัยรุ่นร่วมกลุ่มเพราะกลุ่มเพื่อนมักจะมีความสนใจร่วมกัน มีเจตคติ และมีค่านิยมคล้ายคลึงกัน จึงไปด้วยกันได้

สรุปจากการศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนได้คบหาบุคคล และทำให้นักเรียนประพฤติตนตามการกระทำของเพื่อน การยอมรับและปฏิบัติตาม

พฤติกรรมของกลุ่มทั้งในด้านดีและไม่ดี รวมทั้งรับเอาค่านิยม ความเชื่อ และเจตคติของกลุ่มมาเป็นของตนเอง และเนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมากผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะนำเอาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มาเป็นตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อจิตสาธารณะ

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูยังมีความสำคัญต่อมนุษย์มากเนื่องจากมนุษย์มีช่วงเวลาที่เป็นทารกยาวนาน ทำให้พ่อและแม่ต้องคอยอบรมเลี้ยงดู โดยนักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากวิธีอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ค่านิยม ทัศนคติของเด็ก และความเชื่อโดยพ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพให้แก่เด็ก เพราะเป็นผู้อบรมให้เด็กรู้จักแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมตามสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมนั้นๆ ดังที่ ฮอร์ตันและฮันต์ (นิยม บุญมี. 2534: 21–23; อ้างอิงจาก Horton & Hunt. 1967: 196-199) ได้อธิบายหน้าที่ของครอบครัวดังนี้

1. หน้าที่ควบคุมบำบัดความต้องการทางเพศ
2. หน้าที่สร้างสรรค์สมาชิกใหม่
3. หน้าที่อบรมสั่งสอนระเบียบของสังคมในด้านค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรม และพัฒนาบุคลิกภาพ
4. หน้าที่ให้ความรักความอบอุ่น
5. หน้าที่กำหนดสถานภาพ
6. หน้าที่ปกป้องคุ้มครองหรือดูแลผู้เยาว์
7. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ

เลวิน (Levin. 1983: 413) ได้กล่าวว่าถึงหน้าที่ของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรดังนี้

1. รักษาสุขภาพ และทำให้ลูกอยู่รอด
2. ช่วยเหลือทางด้านการเงิน
3. สอนค่านิยม วัฒนธรรมด้านศีลธรรม ศาสนา ความพอใจในตนเอง และให้เด็กรู้จักตนเอง

ในด้านการจำแนกวิธีการอบรมเลี้ยงดูนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้แยกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูไว้แตกต่างกันดังนี้

ไซมอน์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540: 17; อ้างอิงจาก Symonds. 1957: 21–23) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบข่มขู่เอากับเด็ก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เด็กกระทำทุกอย่างที่ตามต้องการได้ตลอดเวลา

กรมอาชีวศึกษา (2524: 3–5) ได้ทำการแบ่งครอบครัวเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย โดยมีลักษณะเด่นคืออำนาจอยู่ที่บิดา บุตรไม่สามารถออกความคิดเห็นได้ พ่อแม่ลูกขาดสันทนาการร่วมกัน และครอบครัวไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร

2. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม หรือการที่ผู้ใหญ่ฝึกเด็กให้รู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการให้การรับ และปฏิบัติตนตามมารยาทสังคม

3. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านสติปัญญา หรือการที่ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีเชาว์ ไหวพริบ เฉลียวฉลาด และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และสอนเด็กในสิ่งต่างๆ

4. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม หรือการที่ผู้ใหญ่ปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจที่ดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา และมีจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 4–12) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 วิธีดังนี้

1. แบบรักสนับสนุน หรือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย

2. แบบควบคุม หรือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุมบังคับ และลงโทษลูก เมื่อลูกกระทำตามที่ตนต้องการ

3. แบบใช้เหตุผล หรือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็ก เมื่อให้เด็กกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใด

4. แบบลงโทษทางจิต หรือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กกระทำผิด และไม่แสดงการรักใคร่มากนัก

5. แบบให้พึ่งตนเองเร็ว หรือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง

มาริสา รัฐปัตย์ (2532: 12–20) ได้ทำการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย และแบบรักและตามใจ โดยการอบรมเลี้ยงดูแต่ละวิธีมีความหมายดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและการแสดงออกของลูก สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีโอกาสเสนอความคิดเห็นการตัดสินใจใดๆ เกิดขึ้นจากความคิดเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัว ใช้เหตุผลในการที่ส่งเสริมหรือห้ามกระทำสิ่งต่างๆ ให้ลูกมีส่วนรับรู้กิจกรรมบางอย่าง และร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร โดยเด็กที่ทางบ้านเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ เพราะได้ฟังคำแนะนำต่างๆ จากผู้ใหญ่และรู้จักตัดสินใจว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง หัดคิดริเริ่ม และตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปสู่เรื่องใหญ่ มีนิสัยเป็นคนอดได้รอได้ มีความอดทน อุตสาหะเพียรพยายามที่จะทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ดีกว่าในอนาคต มีความสามารถในการทำนายหรือคาดการณ์

ล่วงหน้า คือ เป็นผู้ที่สามารถโยงความสัมพันธ์เหตุและผลเข้าด้วยกัน และสามารถมองเห็นว่าสถานการณ์หรือพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะส่งผลอย่างไรบ้าง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้อิสระแก่ลูก ควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัย มักจะลงโทษเมื่อทำผิดโดยเฉพาะไม่ทำตามกฎหรือระเบียบวินัยที่ตั้งไว้ พ่อแม่มีอำนาจสิทธิขาดในครอบครัว เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ทุกอย่าง ลูกเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีน้อยมาก ลูกจะรู้สึกว่าขาดความอบอุ่น ไม่มั่นคงปลอดภัย และการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอยู่ตลอดเวลาทำให้เด็กขาดความคิด ริเริ่ม ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพราะขาดโอกาสฝึกฝน ใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ด้วยตนเองมักไม่มีความรับผิดชอบเป็นคนเชื่อฟังง่าย และยอมพ่ายแพ้สิ่งต่าง ๆ ง่ายโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ตนพบว่ายากลำบาก มีปมด้อยง่าย และขาดพลังที่จะต่อสู้และเรียนรู้สิ่งที่ยาก

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทอดทิ้งลูก ไม่ดูแลเอาใจใส่ มักปล่อยให้ลูกทำตามใจชอบ ไม่ค่อยช่วงเหลือแนะนำ มักตำหนิหรือลงโทษอย่างรุนแรง เมื่อลูกกระทำผิดต่อพ่อแม่มักใช้อารมณ์กับลูกมากกว่าเหตุผล ลูกจะรู้สึกขาดความรักและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้ใจผู้อื่น พ่อแม่มักไม่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนไม่ว่าเรื่องใดวิจารณ์ ตำหนิ ชอบนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ทำให้เด็กขาดระเบียบวินัย ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความขยันขันแข็ง ไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้น รู้สึกไม่มั่นคง ทำอะไรขาดหลักการ พ่อแม่ขาดการฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง ไม่ช่วยเหลือแนะนำ ทำให้ลูกไม่มีแนวทางชีวิตสำหรับยึดถือ ไม่รู้จักคิดและไม่รู้จักคุณค่าของการกระทำสิ่งต่างๆ ครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูลูกในลักษณะนี้ มักเป็นครอบครัวที่พ่อแม่ขาดความรักความอบอุ่น ไม่สามารถให้ความรักกับลูกได้ด้วยคำพูดและกิริยาท่าทางที่จะแสดงถึงความรัก ความห่วงใย พ่อแม่ต่างแยกไปคนละทางตามความเห็นชอบของตนไม่สนใจลูกเท่าที่ควร พ่อแม่เชื่อว่าเด็กจะดีก็ดีเอง จะชั่วก็ชั่วเอง ทำให้คิดว่าตนเองไม่ต้องรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนลูก ให้ประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ เวลาเกิดปัญหาเฉพาะหน้าขึ้นกับลูกก็ไม่ช่วยให้ลูกรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เด็กที่เกิดมาในบรรยากาศเช่นนี้จะรู้สึกว่าขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มักมองโลกในแง่ร้าย ขาดระเบียบวินัยความซื่อสัตย์

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจ หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เอาอกเอาใจลูกตลอดเวลา ไม่ขัดใจลูกและยอมตามลูกทุกอย่างแม้ทำผิดก็ไม่ทำโทษ มักคอยช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองตลอดเวลาไม่ยอมให้ลูกตัดสินใจหรือลงมืออะไรด้วยตนเอง พ่อแม่จะเป็นผู้ทำให้ตลอด ทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักตัดสินใจ จะทำให้เด็กดื้อดึงและขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ขาดความสามารถในการควบคุมสมาธิให้มั่นคง ไม่มีระเบียบ มักขี้เกียจและเฉื่อยชา มีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ครอบครัวที่รักลูกมากเกินไปจะทำให้เด็กถูกทำลายพัฒนาการด้านต่าง ๆ ถูกทำลายทั้งพัฒนาการด้านความคิด อารมณ์ และสังคม ผลที่ตามมา คือ ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่กล้าทำสิ่งใด ไม่รู้จักตนเอง ไม่เข้าใจ ไม่เป็นตัวของตัวเองต้องพึ่งพาผู้อื่น

งามตา วนินทานนท์ (2534: 123–134) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 มิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว และยังได้มีแนวคิดว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบจะมีความสัมพันธ์กัน

จรรจา สุวรรณทัต (2535: 212–213) ได้กล่าวถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูว่ามี 2 มิติคือ ด้านรักเป็นศัตรู และด้านควบคุม การเป็นอิสระ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งได้หลายวิธีตามแต่น้ำหนักแต่ละด้าน เช่น การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีน้ำหนักของด้านเป็นอิสระ และรักสูง

อัจฉรา สุขารมณ์ (2531: 55–58) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ดีคือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบการตามใจเด็กจนเกินไป วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบการปล่อยปละละเลย วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบการเข้มงวดกวดขันเกินไป วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบการทะนุถนอมปกป้องเด็กมากเกินไป วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีจิตใจอ่อนแอ วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดความมั่นคงในชีวิต และวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่คงเส้นคงวา

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524: 113–115) ได้กล่าวถึงบรรยากาศในครอบครัว (Home Climate) ที่รวมความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม วิธีการปกครอง และวิธีการอบรมเลี้ยงดู ไว้ 3 ลักษณะคือ

1. บรรยากาศแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) บรรยากาศแบบนี้พ่อแม่จะให้การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบออกคำสั่งให้ลูกปฏิบัติตาม พ่อจะมีอาจเด็ดขาดในการปกครองเป็นผู้วางเป้าหมายกฎเกณฑ์ของครอบครัว ลูกจะไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็นในบ้าน ซึ่งคล้ายคลึงกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

2. บรรยากาศแบบตามสบาย (Laissez – Faire) บรรยากาศแบบนี้พฤติกรรมของพ่อแม่จะไปกันคนละทาง พ่อแม่จะปล่อยลูกและเชื่อว่าเด็กจะดีหรือเลวก็จะขึ้นอยู่กับตัวเด็กเอง จะไม่สนใจสั่งสอนและไม่อบรมเลี้ยงดู แต่เวลาทำโทษจะรุนแรง ซึ่งจะคล้ายคลึงกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

3. บรรยากาศแบบเสรีประชาธิปไตย (Democratic) บรรยากาศแบบนี้พ่อแม่และลูกจะอยู่กันด้วยความรัก ความเข้าใจ การตัดสินใจจะเกิดจากความเห็นชอบของสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยถือเอาความสุขของส่วนรวมเป็นใหญ่ ซึ่งจะคล้ายคลึงกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

นิยม บุญมี (2534: 32–33) อธิบายถึง บรรยากาศภายในครอบครัว (Home Climate) ได้คล้ายกับที่สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย กล่าวไว้ โดยอธิบายว่า บรรยากาศในครอบครัว แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ บรรยากาศแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) บรรยากาศแบบตามสบาย (Laissez – Faire) และบรรยากาศแบบเสรีประชาธิปไตย (Democratic)

มะลิ อุดมภาพ (2538) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กใน

ปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถความคิดเห็นให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควรได้ รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัว ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับการเอาใจใส่ถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจ และไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือคำแนะนำจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ไม่ให้ความอบอุ่น และชอบใช้อารมณ์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะยึดแนวทางในการแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ มะลิ อุดมภาพ ทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเพียงรูปแบบเดียว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เฟา และ เบคคิน (Faw ; Belkin. 1989: 384–387) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่น และให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520: 5) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งคือแบบประชาธิปไตยว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำ หรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

ศิรินันท์ วรรัตนกิจ (2545: 68) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงการที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็นและได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่าง ๆ ในโอกาสที่เหมาะสมด้วยความรัก ความอบอุ่น มีความยุติธรรม เอาใจใส่ รับฟังความคิดเห็นของลูกด้วยเหตุผลและเหมาะสม ตลอดทั้งอบรมบ่มนิสัยบุตรให้ประพฤติ ปฏิบัติในทางที่เหมาะสม

ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบที่ให้บุตรได้ร่วมตัดสินใจใด ๆ ในครอบครัวร่วมกับพ่อแม่ มีโอกาสได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และได้รับผิดชอบให้ดูแล

ตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว ซึ่งเป็นการฝึกตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่และเป็นการฝึกนิสัยให้รูปจักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง (ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545: 68; อ้างอิงจาก มัญชลี บุนนาค. 2513: 20) สำหรับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูนั้น นักวิชาการได้ให้แนวคิด ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2534: 59) มีแนวคิดว่าการอบรมที่ใกล้ชิดและความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับพ่อ และแม่ มีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และแบบของความประพฤติแก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง โดยพ่อแม่จะอบรม 2 วิธี คือ

1. ทางตรง ด้วยวิธีการบอกกล่าวอย่างแจ่มแจ้ง
2. ทางอ้อม หรือเป็นการอบรมที่ไม่รู้ตัว แต่เด็กได้รับรู้และซึมซาบเข้าไปในจิตใจ

ดังนั้นอุปนิสัย ทัศนคติ และความประพฤติของเด็กจึงมีผลจากการที่บ้านถ่ายทอดให้ โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ของบ้าน มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กมาก เช่นบ้านที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่สอนให้เด็กรู้จักค่าของเงิน เด็กอาจจะติดเป็นนิสัย กลายเป็นคนสุรุ่ยสุร่าย (สุพัตรา สุภาพ. 2545: 22)

วินัดดา ปิยะศิลป์ (2540: 144) ได้กล่าวว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จะส่งผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กตอนวัยรุ่น

รอลลินส์ และโทมัส (ทวีชัย วิริยะโกศล. 2541: 18–19; อ้างอิงจาก Rollins & Thpmas. 1975: 38–60) ได้อธิบายสาเหตุของการที่บุตรต้องยอมทำตามคำสั่งผู้ปกครองหรือยอมรับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองด้วย ทฤษฎีอำนาจของผู้ปกครองและการยอมทำตามของบุตร ดังนี้

ทฤษฎีอำนาจของผู้ปกครองและการยอมทำตามของบุตร ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง (Parental Nurturance) ความพยายามที่จะควบคุมบุตรของผู้ปกครอง (Parental Control attempt) และการยอมทำตามของบุตร (Child Compliance) ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้

อำนาจของผู้ปกครอง (Parental Power) หมายถึงการที่ผู้ปกครองมีศักยภาพที่จะบังคับให้บุตรกระทำตามในทางตรงกันข้ามกับความปรารถนาของบุตร ซึ่งอำนาจมีหลายประเภทจะเป็นประเภทใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้ปกครองว่าสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่บุตรมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับกับการรับรู้ของบุตรว่าผู้ปกครองมีสิทธิในการควบคุมพฤติกรรมของบุตรและบุตร มีหน้าที่ต้องทำตามอำนาจเพียงใด ดังนั้นความพยายามที่จะควบคุมของผู้ปกครอง (Parental Control Attempt) จึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงอย่างชัดเจนของผู้ปกครองที่จะกำหนดให้บุตรทำตามที่ผู้ปกครองปรารถนาได้ อาทิเช่น การควบคุม คำสั่ง การบัญชา คำแนะนำต่อบุตร ซึ่งพฤติกรรมของผู้ปกครองเกี่ยวกับความพยายามที่จะควบคุมบุตรนี้ ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 1 ประเภท คือ

1. การใช้ความรุนแรง (Parental Power Assertion) เช่น การลงโทษทางร่างกาย หรือไม่ให้สิ่งของหรือตัดสิทธิพิเศษต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการบังคับให้สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองพยายามจะปกครองควบคุมบุตร

2. การใช้เหตุผล (Parental Induction) ซึ่งเป็นความพยายามที่ผู้ปกครองให้เหตุผลเพื่ออธิบาย ความต้องการของตน เพื่อให้บุตรยอมทำตามด้วยความสมัครใจ หรือการให้รางวัล หรือชมเชยเพื่อให้บุตรมีความยินดีและปฏิบัติตามความต้องการของผู้ปกครอง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2540: 55–59) ได้กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรมของเยาวชน ดังนี้

1. การสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว โดยบรรยากาศในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาจิตใจของเด็ก และส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก

2. บทบาทของพ่อแม่ในการสั่งสอนฝึกหัดอบรมบ่มนิสัยให้เด็กเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3. บทบาทของพ่อแม่ในการเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก

4. บทบาทของพ่อแม่ในการชี้นำ จูงใจ ให้โอกาสเด็กได้พัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจและสุนทรียภาพ

5. บทบาทของพ่อแม่ในการว่ากล่าวตักเตือน และห้ามปรามเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยชี้แจงแสดงเหตุผล

6. บทบาทของพ่อแม่ในการแก้ไขปัญหาทางคุณธรรมและวัฒนธรรม เมื่อเด็กผิดพลาดไปแล้ว ด้วยวิธีที่เหมาะสม

จากทฤษฎีดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าเหตุใดบุตรจึงต้องยอมทำตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งการควบคุมบุตรนั้นก็จะอยู่ในรูปการอบรมเลี้ยงดูด้วยเช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน บุตรก็จะถูกควบคุมมาก และอาจใช้การลงโทษมากกว่าการใช้เหตุผล จากที่กล่าวถึงผลที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ ถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองที่มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยในการปลูกฝังให้ลูกมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเฉพาะวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยตามแนวของ มะลิ อุดมภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะมีผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุษกร ดำคง (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่ออำนาจภายใน

ตน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุมาลี จันทร์ชลอ (2541: 59) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนรัฐบาล เอกชน และโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539 ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 1,517 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน จำนวน 389 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 2,839 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

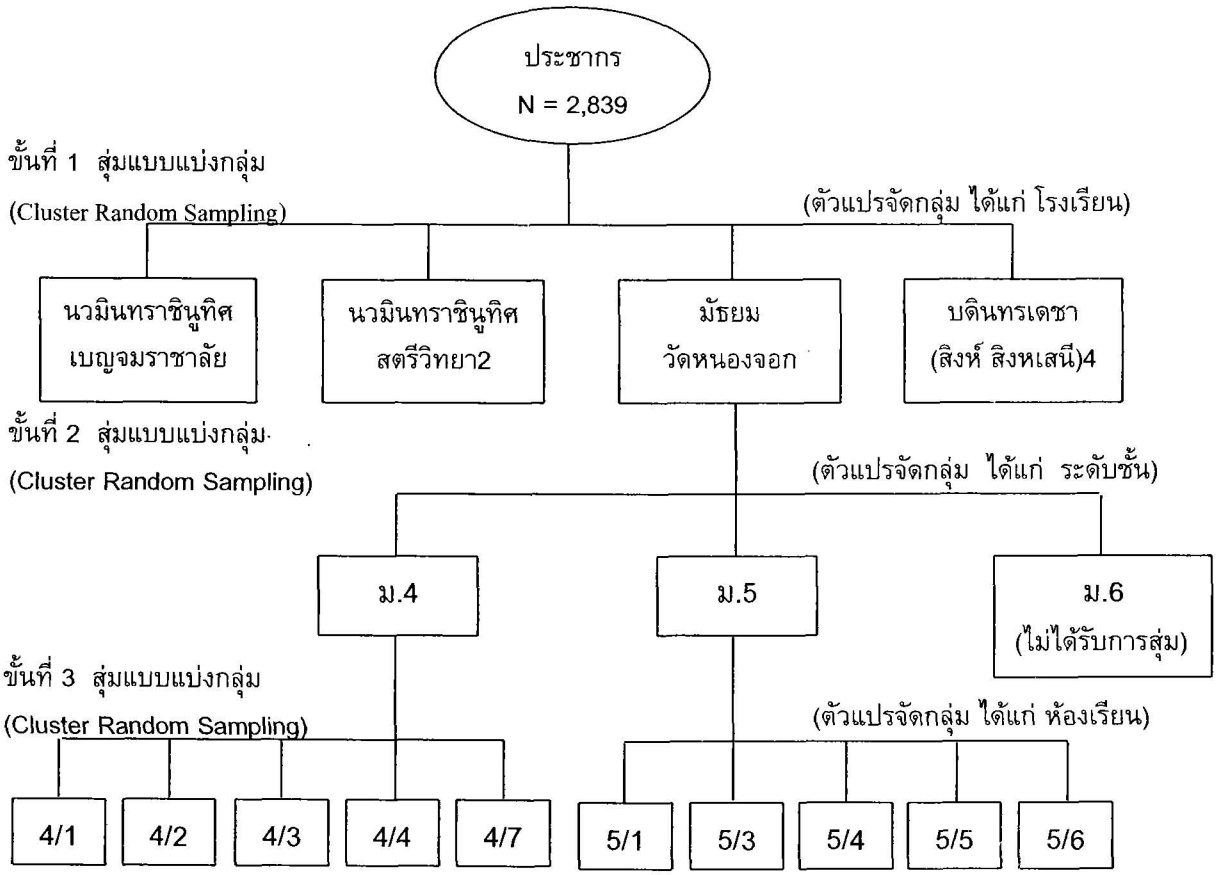
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 412 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) มีขั้นตอนในการสุ่ม ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลประชากรของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรนักเรียน และ ห้องเรียน จำแนกตามโรงเรียน ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

โรงเรียน	ประชากร	
	ห้องเรียน	รวมทั้งหมด
1. นวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย	16	633
2. นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา 2	21	923
3. มัธยมวัดหนองจอก	21	807
4. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	11	476
รวมทั้งหมด	69	2,890

2. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยมีวิธีการขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 สุ่มโรงเรียนมา 25% จากประชากรทั้งหมด 4 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกัน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาท หน้าที่ และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ซึ่งกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวมีที่ตั้งอยู่ในเขตที่ใกล้เคียงกัน มีลักษณะสภาพแวดล้อมทั่วไปที่คล้ายคลึงกัน ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบด้วย ชาวพุทธและชาวมุสลิม พื้นฐานความคิด ความเชื่อ และการดำเนินชีวิต จึงมีความหลากหลายที่คล้ายคลึงกันของแต่ละโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภายในโรงเรียนแต่ละโรงมีลักษณะของความเป็นวิวิธพันธ์สูง (Heterogeniety) ส่วนระหว่างโรงเรียนแต่ละโรงจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันสูง (Homogeniety) ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ขั้นที่ 2 สุ่มระดับชั้นจากในระดับชั้น ม.4 ,ม.5 และ ม.6 ซึ่งนักเรียนในแต่ละระดับชั้นส่วนใหญ่ได้รับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนลักษณะเดียวกัน มีบรรยากาศการเรียนรู้ทั่วไปในแต่ละระดับชั้นคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Random Sampling) ได้ระดับชั้น ม.4 และ ม.5

ขั้นที่ 3 ทำการสุ่มห้องเรียนแต่ละระดับชั้นในขั้นที่ 2 จากระดับชั้น ม.4 จำนวนทั้งหมด 7 ห้องเรียน ได้แก่ 4/1 , 4/2 , 4/3 , 4/4 และ 4/7 และ ระดับชั้น ม.5 จำนวนทั้งหมด 7 ห้องเรียน ได้แก่ 5/1 , 5/3 , 5/4 , 5/5 และ 5/6 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) สาเหตุที่ผู้วิจัยได้นำห้องเรียนมาเป็นหน่วยการสุ่ม เนื่องจากลักษณะของห้องเรียนแต่ละห้องเรียนนั้นมีความเป็น วิวิธพันธ์ (Heterogeniety) ภายในกลุ่ม ในขณะเดียวกันก็มีความเป็นเอกพันธ์(Homogenieity) ระหว่างกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้นำห้องเรียนมาเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม

3. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 หาค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง จากการทดลองใช้เครื่องมือ

3.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% (α= .05) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเท่ากับ $\pm$1.5 (E = 1.5) โดยใช้สูตร (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544: 24) ขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

$$n_{\hat{u}} = \frac{NZ^2\sigma^2}{NE^2 + Z^2\sigma^2}$$

โดยที่ $n_{\hat{u}}$ แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเมื่อต้องการศึกษาค่าเฉลี่ย (μ)

N แทน ขนาดของประชากร

Z แทน ค่าของคะแนนมาตรฐานที่กำหนดจากค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% (Z = 1.96)

σ^2 แทน ค่าความแปรปรวนของตัวแปรจิตสาธารณะ

E แทน คะแนนความคลาดเคลื่อน

3.3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่คำนวณได้ ซึ่งจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 351 คน แต่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจริงจากนักเรียน 412 คน และสามารถสรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ ดังรายละเอียดตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามห้องเรียน

ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
4/1	46
4/2	46
4/3	39
4/4	43
4/7	41
5/1	43
5/3	42
5/4	37
5/5	39
5/6	39
รวม	412

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 7 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ระดับชั้น และกลุ่มการเรียน
2. แบบสอบถามจิตสาธารณะ จำนวนข้อทั้งหมด 30 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 จิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ จำนวน 10 ข้อ

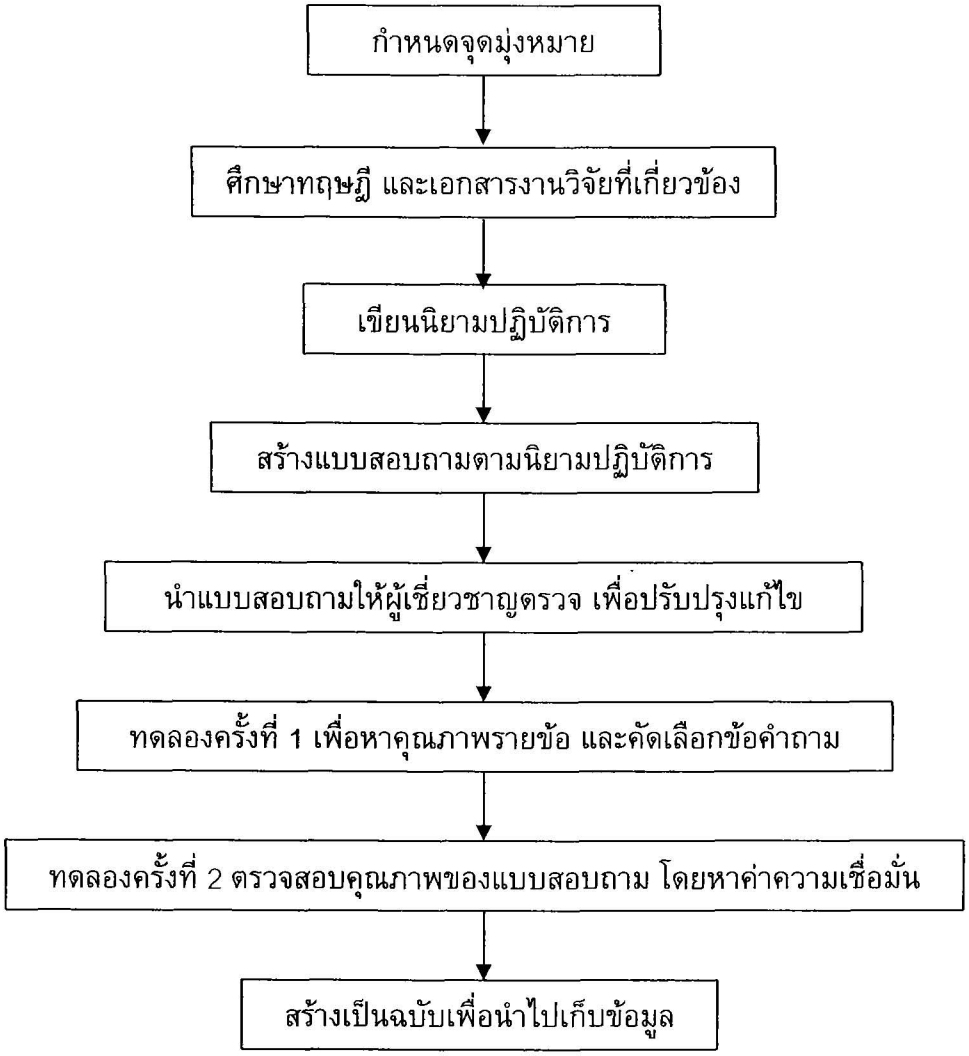
2.2 จิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ จำนวน 10 ข้อ

2.3 จิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ จำนวน 10 ข้อ

3. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 15 ข้อ
4. แบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ
5. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู จำนวน 20 ข้อ
6. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ จำนวน 10 ข้อ
7. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ด้าน คือ จิตสาธารณะ และการรับรู้ความสามารถของตน โดยมีวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 7 ลำดับขั้นการสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามภาพประกอบ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามจิตสาธารณะ

1.2 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน

2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ และการรับรู้ความสามารถของตน

3. เขียนนิยามปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด

4. เขียนข้อความของแบบสอบถามแต่ละด้านให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ มีทั้งข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ซึ่งในแบบสอบถามจิตสาธารณะใช้เกณฑ์การให้คะแนน เป็น ปฏิบัติเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และแทบไม่ปฏิบัติ ด้านละ 15 ข้อ ส่วนแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน ใช้เกณฑ์การให้คะแนน จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 18 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบสอบถาม โดยหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุม และความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามในแต่ละด้าน แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาปรับปรุงแก้ไขภาษาในบางข้อให้ถูกต้องตามนิยาม พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.4–1.0 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

5.1 ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ คัดเลือกไว้ทั้งหมด 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 – 1.0

5.2 ด้านการถือเป็นหน้าที่ คัดเลือกไว้ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.4 – 1.0

5.3 ด้านการเคารพสิทธิการใช้ คัดเลือกไว้ จำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.6 – 1.0

5.4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง คัดเลือกไว้ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.8 – 1.0

6. หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)4 จำนวน 100 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.4 จำนวน 40 คน ม.5 จำนวน 30 คน และ ม.6 จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดย

วิธีการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Peason Product Moment Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า

6.1 ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .142 - .694 คัดเลือกข้อคำถามไว้ จำนวน 10 ข้อ มีค่าระหว่าง .428 - .694

6.2 ด้านการถือเป็นหน้าที่ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .227 - .704 คัดเลือกข้อคำถามไว้ทั้งหมด จำนวน 10 ข้อ มีค่าระหว่าง .227 - .704

6.3 ด้านการเคารพสิทธิการใช้ จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .196 - .703 คัดเลือกข้อคำถามไว้ จำนวน 10 ข้อ มีค่าระหว่าง .350 - .703

6.3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .314 - .675 คัดเลือกข้อคำถามไว้ทั้งหมด 15 ข้อ มีค่าระหว่าง .314 - .675

7. นำแบบสอบถามที่คัดไว้จากข้อ 6 มาจัดพิมพ์ใหม่แล้วนำไปทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ทดลองครั้งที่ 1 แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach.1970: 139) พบว่า

7.1 ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ความเชื่อมั่นเท่ากับ .835

7.2 ด้านการถือเป็นหน้าที่ ความเชื่อมั่นเท่ากับ .860

7.3 ด้านการเคารพสิทธิการใช้ ความเชื่อมั่นเท่ากับ .839

7.4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน ความเชื่อมั่นเท่ากับ .884

8. จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)4 จำนวน 100 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.4 จำนวน 40 คน ม.5 จำนวน 30 คน และ ม.6 จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2 ขึ้นไปไว้ แล้วนำแบบสอบถามที่คัดไว้มาจัดพิมพ์ใหม่และนำไปทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ทดลองครั้งที่ 1 แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยผลการพัฒนาแบบสอบถาม แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. แบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดบุคลิกภาพการคล้อยตามผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ อภิชาติ โรจน์พิบูลสถิตย์ (2547: 64-65) ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 24 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกคำนวณด้วยสูตร 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และทำการทดสอบด้วยสถิติที (t-test) ทั้ง 24 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .833 ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 10 ข้อ และจากการหาคุณภาพแล้ว พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .367 - .682 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .832

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของ ภัทรา พาชัยยุทธ (2547: 109-110) ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกคำนวณด้วยสูตร 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และทำการทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยที่ทั้ง 17 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .750 ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 20 ข้อ และจากการหาคุณภาพแล้ว พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .417 - .757 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .921

3. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของภัทรา พาชัยยุทธ (2547: 110-111) ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกคำนวณด้วยสูตร 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และทำการทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยที่ทั้ง 10 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .730 ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 10 ข้อ และจากการหาคุณภาพแล้ว พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .406 - .634 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .828

4. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ มะลิ อุดมภาพ (2538: 85-95) ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกคำนวณด้วยสูตร 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ และทำการทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยที่ทั้ง 30 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .925 ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง จำนวน 10 ข้อ และจากการหาคุณภาพแล้ว พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .440 - .662 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .868

ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย(✓) ลงในช่องขวามือที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียน หรือใกล้เคียงกับระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติเสมอ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	แทบไม่ปฏิบัติ
ด้านที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้				
(ตัวชี้วัดที่ 1) การดูแลรักษา				
(0) เมื่อข้าพเจ้านำไม้กวาดของห้องเรียนไปใช้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำไปเก็บที่เดิม				
(ตัวชี้วัดที่ 2) ลักษณะการใช้				
(0) ข้าพเจ้าใช้คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนอย่างทะนุถนอม				
ด้านที่ 2 การถือเป็นหน้าที่				
(ตัวชี้วัดที่ 1) การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด				
(0) เมื่อเป็นเวรทำความสะอาด ข้าพเจ้าทำความสะอาดห้องเรียน ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
(ตัวชี้วัดที่ 2) รับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม				
(0) ข้าพเจ้าอาสาเป็นตัวแทนของห้องในการทำงานต่าง ๆ				
ด้านที่ 3 การเคารพสิทธิการใช้				
(ตัวชี้วัดที่ 1) ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตน				
(0) เมื่อต้องซื้อของในสหกรณ์โรงเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าแถวเพื่อรอซื้ออย่างเป็นระเบียบ				
(ตัวชี้วัดที่ 2) แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม				
(0) ในขณะรับประทานอาหาร เมื่อพบว่าคนอื่นไม่มีที่นั่ง ข้าพเจ้าจะขยับให้นั่งด้วย				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่สร้างมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวก และข้อความทางลบ มีน้ำหนักการให้คะแนนตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน โดยให้คะแนน มีดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ
เมื่อตอบช่องปฏิบัติเสมอ	3	0
เมื่อตอบช่องปฏิบัติบ่อยครั้ง	2	1
เมื่อตอบช่องปฏิบัติบางครั้ง	1	2
เมื่อตอบช่องแทบไม่ปฏิบัติ	0	3

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนจิตสาธารณะรายด้าน ด้านละ 10 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 30 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
25.00 - 30.00	มีจิตสาธารณะในระดับสูง
15.00 - 24.99	มีจิตสาธารณะในระดับค่อนข้างสูง
5.00 - 14.99	มีจิตสาธารณะในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 4.99	มีจิตสาธารณะในระดับต่ำ

ตัวอย่างแบบสอบถามปัจจัยด้านต่าง ๆ

คำชี้แจง เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
การรับรู้ความสามารถของตนเอง				
(0) ข้าพเจ้ารู้สึกอายเมื่อต้องเก็บขยะตามทางเดินไปทิ้งถังขยะ				
(00) ข้าพเจ้ารู้สึกเต็มใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโรงเรียน				

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
การคล้อยตามผู้อื่น				
(0) ข้าพเจ้าตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนตามกลุ่มเพื่อน ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าไม่อยากทำกิจกรรมนั้น				
(00) หากข้าพเจ้ารู้สึกไม่เห็นด้วยในการกระทำของเพื่อน ข้าพเจ้าจะทักท้วงทันที แม้ว่าเพื่อนไม่พอใจก็ตาม				
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู				
(0) ครูรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า				
(00) ข้าพเจ้าไม่กล้าขอคำแนะนำจากครู				
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน				
(0) ข้าพเจ้ากับเพื่อนมักเอื้อเฟื้อต่อกัน เช่น การให้ยืมหนังสือ แบ่งขนมให้กัน เป็นต้น				
(00) ข้าพเจ้าและเพื่อนมีความห่วงใยซึ่งกันและกัน				
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย				
(0) พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมอบหมายงานประจำที่บ้านให้ข้าพเจ้าทำเพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว				
(00) เมื่อเพื่อนข้าพเจ้ามีปัญหาเดือดร้อนทุกข์ใจ ข้าพเจ้านำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังท่านจะช่วยให้คำปรึกษา				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่สร้างมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวก และข้อความทางลบ มีน้ำหนักการให้คะแนนตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน โดยให้คะแนน มีดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ
เมื่อตอบช่องจริง	3	0
เมื่อตอบช่องค่อนข้างจริง	2	1
เมื่อตอบช่องค่อนข้างไม่จริง	1	2
เมื่อตอบช่องไม่จริง	0	3

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตน จำนวน 15 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 45 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
25.00 - 30.00	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูง
15.00 - 24.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับค่อนข้างสูง
5.00 - 14.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 4.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการคล้อยตามผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 30 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
25.00 - 30.00	มีการคล้อยตามผู้อื่นในระดับสูง
15.00 - 24.99	มีการคล้อยตามผู้อื่นในระดับค่อนข้างสูง
5.00 - 14.99	มีการคล้อยตามผู้อื่นในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 4.99	มีการคล้อยตามผู้อื่นในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู จำนวน 20 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 60 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
50.00 - 60.00	มีสัมพันธภาพกับครูในระดับสูง
30.00 - 49.99	มีสัมพันธภาพกับครูในระดับค่อนข้างสูง
10.00 - 29.99	มีสัมพันธภาพกับครูในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 9.99	มีสัมพันธภาพครูในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 10 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 30 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
25.00 - 30.00	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับสูง
15.00 - 24.99	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับค่อนข้างสูง
5.00 - 14.99	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 4.99	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 30 คะแนน โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
25.00 - 30.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง
15.00 - 24.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างสูง
5.00 - 14.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 - 4.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำการเก็บข้อมูล

2. ติดต่อโรงเรียนที่ทำการเก็บข้อมูลและนัดหมายวันเวลาทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง วางแผนการเก็บข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือนมกราคม โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ซึ่งก่อนที่จะทำการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะชี้แจงแบบสอบถามก่อนและรับแบบสอบถามคืนหลังจากนักเรียนทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

5. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานในช่วงเดือนกุมภาพันธ์

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้

2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน

3. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

4. วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 179)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

โดย IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Index) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Peason Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 165-166)

$$r_{XY} = \frac{N\Sigma XY-(\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{\left[N\Sigma X^2-(\Sigma X)^2\right]\left[N\Sigma Y^2-(\Sigma Y)^2\right]}}$$

โดย r_{XY} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

X แทน คะแนนของข้อคำถาม

Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือทุกข้อ

1.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 220)

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left[1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right]$$

โดย α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k แทน จำนวนของข้อแบบสอบถาม

ΣS_i^2 แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

1.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (Standard Error of measurement) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 242)

$$SE_M = S_X\sqrt{1-r_{tt}}$$

โดย SE_M แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด

S_X แทน คะแนนความความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถาม

r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1.5 สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation; C.V.) (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 130)

$$C.V. = \frac{S}{\bar{x}}$$

โดย C.V. แทน สัมประสิทธิ์การกระจาย

S แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ยของข้อมูล

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว: MMR ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 23-24)

$$\Lambda = \frac{\left|\hat{\Sigma}\right|}{\left|\hat{\Sigma}_0\right|}$$

โดย Λ แทน เกณฑ์อัตราส่วนไลลิฮูด (Wiks' Lambda)

$\hat{\Sigma}_0$ แทน ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานปฏิเสธ

$\hat{\Sigma}$ แทน ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานแย้ง

2.3 สถิติเอฟของราวว์ (Rao's F statistics) (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 24)

$$F = \frac{1-\Lambda^{1/s}}{\Lambda^{1/s}} \cdot \frac{ms+1-qp/2}{qp}$$

โดย s แทน $\sqrt{(p^2q^2-4)/(p^2+q^2-5^2)}$

m แทน $\left| ne-(p+1-q)/2 \right|$

p แทน จำนวนตัวแปรตาม

q แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

ne แทน องศาความเป็นอิสระของค่าผิดพลาด

2.4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 204)

$$r_{XY} = \frac{N\Sigma XY-(\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{\left[N\Sigma X^2-(\Sigma X)^2\right]\left[N\Sigma Y^2-(\Sigma Y)^2\right]}}$$

โดย r_{XY} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X

ΣY แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y

ΣX^2 แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง

ΣY^2 แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

ΣXY แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนน X และ Y คูณกันแต่ละตัว

2.5 ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร t - test (Pedhazur. 1982: 55)

$$t = r\sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} \qquad df = N-2$$

โดย t แทน ค่าจากการแจกแจงแบบที

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

2.6 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Pedhazur. 1982: 56)

$$R_{Y.12...k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + ... + \beta_k r_{yk}}$$

โดย $R_{Y.12...k}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

$\beta_1, \beta_2, ..., \beta_k$ แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k

$r_{y1}, r_{y2}, ..., r_{yk}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ ตัวที่ 1 ถึง k

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระตามลำดับ

2.7 หาค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R^2 : $\tilde{R}^2$) โดยใช้สูตร (Tabachnick and Fidell. 1996: 147)

$$\tilde{R}^2 = 1-\left(1-R^2\right)\left(\frac{N-1}{N-k-1}\right)$$

โดย $\tilde{R}^2$ แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับค่าแล้ว

N แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

R^2 แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

2.8 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร F-test (Pedhazur. 1982: 57)

$$F = \frac{R^2/k}{(1-R^2)/(N-k-1)}$$

โดย F แทน ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนของตัวแปรอิสระ

2.9 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) โดยใช้สูตร

2.9.1 ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weight; b) โดยใช้สูตร (Pedhazur. 1982: 55)

$$b_j = \beta_j \frac{S_y}{S_j}$$

โดย b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ

β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน

S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

S_j แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.9.2 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta Weight; β) โดยใช้สูตร (Pedhazur. 1982: 54)

$$\beta_j = b_j \frac{S_j}{S_y}$$

โดย β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน

b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ

S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

S_j แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.9.3 ทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้ t – test (Pedhazur. 1982: 28)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{bj}} \qquad df = N - k - 1$$

โดย t_j แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ t

b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ

SE_{bj} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญ

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
X_k	แทน	คะแนนสูงสุดต่อฉบับของแบบสอบถาม
X1	แทน	การรับรู้ความสามารถของตน
X2	แทน	การคล้อยตามผู้อื่น
X3	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
X4	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
X5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
Y	แทน	จิตสาธารณะโดยรวม
Y1	แทน	จิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้
Y2	แทน	จิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่
Y3	แทน	จิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้
M	แทน	ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE_M	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
r_{XY}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ (F - distribution)
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta – Weight)

$\beta\%$	แทน	ค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของตัวแปรแต่ละด้าน
df_{reg}	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของการถดถอย
df_{res}	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน
MS_{reg}	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของการถดถอย
MS_{res}	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
$\tilde{R}^2$	แทน	กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2)
Λ	แทน	ค่าวิลค์แลมดา (Wilks' Lambda)
p	แทน	ความน่าจะเป็น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน
2. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน
3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน (X1) การคล้อยตามผู้อื่น (X2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X4) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X5) กับการหลีกเลี่ยงการใช้(Y1) การถือเป็นหน้าที่ (Y2) และการเคารพสิทธิการใช้ (Y3) มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (M) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (SE_M) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะในแต่ละด้าน

ตัวแปร	k	X_k	M	S	C.V.	r_{tt}	SE_M	แปลความหมาย
การรับรู้ความสามารถของตน (X1)	15	45	33.100	5.782	.175	.884	2.003	ค่อนข้างสูง
การคล้อยตามผู้อื่น (X2)	10	30	12.800	4.040	.316	.832	1.666	ค่อนข้างต่ำ
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X3)	20	60	43.330	8.878	.205	.921	2.511	ค่อนข้างสูง
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X4)	10	30	23.020	4.673	.203	.828	1.927	ค่อนข้างสูง
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X5)	10	30	23.060	5.134	.223	.868	1.851	ค่อนข้างสูง
จิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้(Y1)	10	30	21.790	3.970	.182	.835	1.588	ค่อนข้างสูง
จิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ (Y2)	10	30	18.170	4.047	.223	.860	1.514	ค่อนข้างสูง
จิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้(Y3)	10	30	19.520	3.884	.199	.839	1.554	ค่อนข้างสูง
จิตสาธารณะโดยรวม (Y)	30	90	59.490	9.558	.161	.930	2.529	ค่อนข้างสูง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า

ค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบสอบถามตัวแปรปัจจัย การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เท่ากับ 33.110, 12.800, 43.330, 23.020 และ 23.060 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรจิตสาธารณะ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ การถือเป็นหน้าที่ การเคารพสิทธิการใช้ และจิตสาธารณะโดยรวม เท่ากับ 21.790, 18.170, 19.520 และ 59.490 ตามลำดับ ตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้นตัวแปรการคล้อยตามผู้อื่นที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบสอบถามแต่ละฉบับ พบว่า ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าระหว่าง 3.884 ถึง 9.558 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด รองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่วนจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจาย 16.10 ถึง 31.60 โดยการคล้อยตามผู้อื่นมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมากที่สุด รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ ส่วนจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายน้อยที่สุด

นอกจากนั้นยังพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .828 ถึง .930 แสดงว่าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทุกฉบับ มีความเชื่อถือได้สูง โดยจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าความเชื่อมั่น

มากที่สุด รองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่วนตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีค่าความเชื่อมั่นน้อยที่สุด

และเมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบสอบถาม พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนแบบสอบถาม มีค่าระหว่าง 1.514 ถึง 2.529 โดยจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดมากที่สุด รองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่วนจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่มีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดน้อยที่สุด

2. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระ อันได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน (X1) การคล้อยตามผู้อื่น (X2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X4) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย(X5) กับจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ (Y1) จิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ (Y2) จิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้ (Y3) และจิตสาธารณะโดยรวม (Y) มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r_{XY}) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r_{XY}) ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	Y1	Y2	Y3	Y
X1	-	-.359**	.489**	.568**	.390**	.539**	.494**	.607**	.680**
X2		-	-.287**	-.223**	-.142**	-.217**	-.119*	-.139**	-.197**
X3			-	.545**	.463**	.388**	.307**	.356**	.436**
X4				-	.390**	.381**	.305**	.370**	.438**
X5					-	.238**	.183**	.236**	.273**
Y1						-	.423**	.483**	.791**
Y2							-	.498**	.801**
Y3								-	.818**
Y									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า กลุ่มของตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน มีค่าระหว่าง -.142 ถึง .568 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นการรับรู้ความสามารถของตนกับการคล้อยตามผู้อื่น (r_{X1X2} = -.359) การคล้อยตามผู้อื่นกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (r_{X2X3} = -.287) การคล้อยตามผู้อื่นกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (r_{X2X4} = -.223) และการคล้อยตามผู้อื่นกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (r_{X2X5} = -.142) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนภายในระหว่างจิตสาธารณะรายด้าน มีค่าระหว่าง .423 ถึง .498 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรจิตสาธารณะรายด้าน มีค่าระหว่าง -.119 ถึง .607 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น การคล้อยตามผู้อื่นกับจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ (r_{X2Y1} = -.217) และการคล้อยตามผู้อื่นกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้ (r_{X2Y3} = -.139) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการคล้อยตามผู้อื่นกับจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ (r_{X2Y2} = -.119) มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะโดยรวม และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ F-test

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม

ตัวแปรตาม	R	R^2	$\tilde{R}^2$	df_{reg}	df_{res}	MS_{reg}	MS_{res}	F	p
จิตสาธารณะโดยรวม (Y)	.695	.482	.476	5	406	3623.427	47.866	75.699**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า จิตสาธารณะโดยรวมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้น ยังพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรจิตสาธารณะโดยรวม มีค่า .695 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 75.699)

และสามารถร่วมกันอธิบายได้ 48.20% แสดงว่า การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะโดยรวมได้ 48.2% และเมื่อปรับแก้แล้วสามารถร่วมกันอธิบายได้คิดเป็น 47.60% โดยสามารถคำนวณหาค่าน้ำหนักความสำคัญ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าน้ำหนักความสำคัญ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม

ตัวแปร	β	β%	ลำดับที่	b	SE_b	t	p
X1	.633	67.70	1	.523	.039	13.465**	.000
X2	.074	7.92	3	.058	.030	1.915	.056
X3	.153	16.36	2	.110	.033	3.284**	.001
X4	.029	3.10	5	.020	.032	.622	.534
X5	-.046	4.92	4	-.029	.026	-1.110	.268
	R = .695	R^2 = .482	$\tilde{R}^2$ = .476	F = 75.699**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวมมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน (β = .633) โดยส่งผลทางบวก และมีเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 67.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (β = .153) โดยส่งผลทางบวก มีเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 16.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการคล้อยตามผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะรายด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตาม เนื่องจากผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทั้งสามด้าน จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรจิตสาธารณะรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม (Multivariate Multiple Regression: MMR) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าวิลค์แลมดา (Wilks' Lambda (Λ)) พิลไลส์ (Pillais) และโฮเทลลิง

(Hotellings) ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยเอฟของราวว์ (Rao's F statistics) แล้วจึงทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรตามเอกนาม (Univarate Multiple Regression) ของตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตามทีละด้าน คือ จิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยทดสอบเอฟ (F-test) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าการทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนาม

การทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนาม

Multivariate test of Significance (S = 3 , M = ½ , N = 201)

ตัวสถิติ	ค่า	Approx.F	df_{hy}	df_{rr}	p
Pillais	.512	16.701**	15	1218	.000
Hotellings	.990	26.575**	15	1208	.000
Wilks' Lambda (Λ)	.498	21.386**	15	1116	.000

การทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนาม

ตัวแปรตาม	R	R^2	$\tilde{R}^2$	MS_{reg}	MS_{res}	F	p
การหลีกเลี่ยงการใช้ (Y1)	.560	.313	.305	406.143	10.955	37.072**	.000
การถือเป็นหน้าที่ (Y2)	.506	.256	.247	345.146	12.328	27.998**	.000
การเคารพสิทธิการใช้(Y3)	.619	.383	.376	475.114	9.417	50.454**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 เป็นดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม มีค่าวิลค์ แลมดา(Λ) เท่ากับ .498 (Approx.F = 21.386) แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับตัวแปรจิตสาธารณะทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรเอกนาม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้มีค่า .560 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 37.072) และสามารถร่วมกันอธิบายได้ 31.3%

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่มีค่า .506 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 27.998) และสามารถร่วมกันอธิบายได้ 25.6%

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้มีค่า .619 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 50.454) และสามารถร่วมกันอธิบายได้ 38.3%

3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ต่อจากตาราง 7 โดยทำการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ทั้ง b, β, และ SE_b ที่ส่งผลต่อจิต-สาธารณะรายด้าน และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า t-test นำค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) มาแปลงเป็นค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์หรือเปอร์เซ็นต์ส่งผล (β%) แล้วนำมาจัดลำดับน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของแต่ละตัวแปร ดังแสดงในตาราง 8 , 9 และ 10 ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าน้ำหนักความสำคัญ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้

ตัวแปร	β	β%	ลำดับที่	b	SE_b	t	p
X1	.441	64.56	1	.303	.037	8.147**	.000
X2	-.006	.93	5	-.006	.044	-.143	.887
X3	.152	22.27	2	.068	.024	2.843**	.005
X4	.056	8.27	3	.048	.046	1.042	.298
X5	- .027	3.97	4	-.021	.037	-.568	.571
	R = .560	R^2 = .313	$\tilde{R}^2$ = .305	F = 37.072**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้มากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน (β = .441) โดยส่งผลทางบวก มีเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 64.56 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (β = .152) โดยส่งผลทางบวก มีเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 22.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 9 ค่าน้ำหนักความสำคัญ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่

ตัวแปร	β	β%	ลำดับที่	b	SE_b	t	p
X1	.483	66.06	1	.507	.035	8.574**	.000
X2	.081	11.09	3	.081	.042	1.750	.081
X3	.113	15.51	2	.103	.025	2.037*	.042
X4	.005	.72	5	.005	.043	.093	.926
X5	-.048	6.62	4	-.038	.034	-.974	.331
	R = .506	R^2 = .256	$\tilde{R}^2$ = .247	F = 27.998**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่มากที่สุด คือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน(β = .483) โดยส่งผลทางบวก มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 66.06 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (β = .113) ส่งผลทางบวก มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 15.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ค่าน้ำหนักความสำคัญ และค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้

ตัวแปร	β	β%	ลำดับที่	b	SE_b	t	p
X1	.604	70.71	1	.608	.052	11.760**	.000
X2	.104	12.21	2	.100	.041	2.470*	.014
X3	.102	11.93	3	.089	.044	2.008*	.045
X4	.009	1.03	5	.007	.043	.171	.864
X5	-.035	4.12	4	-.027	.034	-.776	.438
	R = .619	R^2 = .383	$\tilde{R}^2$ = .376	F = 50.454**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้มากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน(β = .604) โดยส่งผลทางบวก มีเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 70.71 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การคล้อยตามผู้อื่น (β = .104) โดยส่งผลทางบวก มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 12.21% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (β = .102) โดยส่งผลทางบวก มีเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 11.93 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยบางประการ อันประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับตัวแปรตาม คือ จิตสาธารณะซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ พร้อมทั้งศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ โดยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 412 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามจิตสาธารณะ ได้แก่ แบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ มีค่าความเชื่อมั่น .835, .860 และ .839 ตามลำดับ แบบสอบถามตัวแปรปัจจัยต่างๆ ได้แก่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่น .884, .832, .921, .828 และ .868 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วทำการตรวจให้คะแนน นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยเอฟของราวว์ (Rao's F statistics) แล้วจึงทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรเอกนามของตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตามทีละด้าน คือ จิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 3.884 ถึง 9.558 และมีพิสัยของค่าสัมประสิทธิ์การกระจายระหว่าง 16.10 ถึง 31.60 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าระหว่าง .828 ถึง .930 แสดงว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทุกฉบับมีความเชื่อถือได้สูง และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด อยู่ระหว่าง 1.514 ถึง 2.529

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .695 ซึ่งกลุ่มตัวแปรปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะโดยรวมได้ 48.20% นอกจากนั้นยังพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน (β = .633) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (β = .153) และมีเปอร์เซ็นต์ส่งผล เท่ากับ 67.70 และ 16.36 ตามลำดับ ส่วนการคล้อยตามผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนาม ระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะแยกรายด้าน พบว่า ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะทั้งสามด้าน (Wilks' Λ = .498) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะแยกรายด้านแล้ว พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .560, .506 และ .619 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวแปรปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะรายด้าน ได้ 31.30% , 25.60% และ 38.30% ตามลำดับ นอกจากนั้นยังพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสามด้านมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งมีค่าเท่ากับ .441, .483 และ .604 ตามลำดับ และมีเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 64.56, 66.06 และ 70.71 ตามลำดับ ส่วนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ เท่ากับ .152, .113 และ .102 ตามลำดับ และมีเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 22.27, 15.51 และ 11.93 ตามลำดับ นอกจากนั้นในด้านการเคารพสิทธิการใช้ ยังพบว่า การคล้อยตามผู้อื่น ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .104 และมีเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 12.21

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย อันได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับตัวแปรตาม คือ จิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน ที่ทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนาม ต่างพบผลที่สอดคล้องกันว่ามีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการศึกษาพฤติกรรมตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่เสนอว่า สาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ มีผลมาจากลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุภายในตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคลที่มีการเชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล มีความดี (2547: บทคัดย่อ) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน และการสนับสนุนจากประชาชนซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก สามารถร่วมกันทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้

2. จากผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การรับรู้ความสามารถของตน

จากการศึกษา พบผลที่สอดคล้องกันว่า การรับรู้ความสามารถของตนส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะมากที่สุด แสดงว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูง จะมีจิตสาธารณะในระดับสูงด้วย ทั้งนี้ตามแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน จากทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1977: 191-193) ที่เสนอว่า การแสดงพฤติกรรมนั้นเกิดจากการรับรู้ความสามารถของตน ว่าสามารถทำได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำนั้นจะเป็นตัวตัดสินใจในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกศล มีความดี (2547: 67) ที่พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูงจะมีระดับของจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับต่ำ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนกับความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น จึงมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเลือกของบุคคลว่าจะตัดสินใจกระทำหรือไม่ โดยจะประเมินความสามารถของตนว่าอยู่ในระดับใด และต้องใช้ความพยายาม ความคงทนในการทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด อีกทั้งการรับรู้ความสามารถของตนยังมีอิทธิพลต่อแบบแผนของความคิดและการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลด้วย (Bandura. 1986: 393-398)

การคล้อยตามผู้อื่น

ผลการศึกษา พบว่า การคล้อยตามผู้อื่นส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้ แสดงว่า นักเรียนที่มีการคล้อยตามผู้อื่นในระดับสูง จะมีจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้ในระดับสูงด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เป็นช่วงวัยที่ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ส่วนใหญ่มักเป็นไปตามกลุ่มเพื่อน นอกจากนั้นแล้ว นักเรียนยังต้องการการยอมรับ การยกย่องจากครูด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2534: 43-44) ที่เสนอว่า ความต้องการของวัยรุ่นที่เป็นจริง ก็คือ ความต้องการของตนเองบวกกับความต้องการของสังคม แม้บางครั้งจะขัดต่อความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมักขึ้นอยู่กับปัจจัยแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ อาทิเช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน สื่อมวลชน ซึ่งในด้านสื่อมวลชนนี้ นับว่ามีอิทธิพลและบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมให้กับวัยรุ่น เพราะเด็กวัยรุ่นมีจินตนาการสูงจึงทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้ง่าย (พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539: 71) ดังนั้นในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้ นักเรียนจึงพยายามแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ด้วยการเคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของร่วมกัน ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนมีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมนั้น โดยพยายามไม่ให้ขัดต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือผิดต่อระเบียบของสังคม

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ผลการศึกษา พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะโดยรวมและแยกรายด้าน แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับครูในระดับสูง จะมีจิตสาธารณะในระดับสูงด้วย ทั้งนี้จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกต ตามทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ แบนดูรา (Bandura. 1986: 399-401) ที่เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงความคิดหรือการเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบ ด้วยวิถีการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของนักเรียนจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งนอกจากการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของทางโรงเรียนแล้ว นักเรียนยังจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับครู ดังนั้นการเรียนรู้ของนักเรียนจึงมักมีครูเป็นตัวแบบในการปฏิบัติหรือการแสดงพฤติกรรมของตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538: 129) ที่กล่าวว่า ครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ถ้าครูสอนให้นักเรียนรู้และกระทำแต่สิ่งดีๆ นักเรียนก็จะเป็นคนดี มีค่านิยมทางดีด้วย ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวต้นแบบนั้น จึงมีผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียน อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนด้วย

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

จากการศึกษา พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อจิตสาธารณะอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จิตสาธารณะเป็นลักษณะของกระบวนการคิดและการแสดงพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งนับเป็นจิตสำนึกที่ต้องมีการปลูกฝังมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร แต่สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ อิทธิพลของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจึงไม่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ อีกทั้งนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อยู่ในช่วงวัยที่มีเอกลักษณ์ของตนหรือพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนให้ชัดเจนขึ้น จึงทำให้การแสดงจิตสาธารณะของนักเรียนมักขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตนเอง ดังนั้น แม้ว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจะเป็นไปในทิศทางใด กระบวนการคิดและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อส่วนรวม หรือการมีจิตสาธารณะนั้นย่อมขึ้นอยู่กับจิตลักษณะของตนเป็นสำคัญ

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

จากการศึกษา พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อจิตสาธารณะอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาททำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการคิด การตัดสินใจและการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นไปได้หลายรูปแบบตามสถานการณ์ที่พบ ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อันเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้นักเรียนรู้จักคิด ตัดสินใจด้วยตนเองว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ มีความเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้งนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เป็นช่วงวัยที่ต้องการการเป็นอิสระ ไม่ชอบให้ใครมาสอน มาคอยช่วยเหลือ จึงอาจเป็นเหตุให้บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อนักเรียนลดน้อยลง ในขณะที่อิทธิพลของสภาพแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียนได้เข้ามามีบทบาทต่อค่านิยม และพฤติกรรมทางด้านจิตสาธารณะมากขึ้น ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงไม่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ดังนั้น ผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะสูงขึ้น สำหรับครู อาจารย์ อาจเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้น หรือมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทั้งต่อครูผู้สอนและเพื่อนๆ ได้รู้จักคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง และสำหรับผู้ปกครองควรมีการให้คำปรึกษา มีส่วนร่วมในการปลูกฝังและส่งเสริมจิตสาธารณะให้กับนักเรียน รวมถึงการให้คำแนะนำในการเลือกรับสื่อที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ นั่นคือ ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดี มีบุคลิกภาพ พฤติกรรม และค่านิยม เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษานักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เฉพาะชั้น ม.4 และ ม.5 และการวิจัยเป็นเพียงการศึกษาด้านความสัมพันธ์เท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการทำการวิจัยในหัวข้อต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่นๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรปัจจัยต่างๆ ในรูปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis) เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ กับจิตสาธารณะ ทั้งนี้จากผลการวิจัย เห็นได้ว่าการคล้อยตามผู้อื่น ส่งผลต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้เท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระอื่นซึ่งมีการแสดงพฤติกรรมที่อาจส่งผลตรงข้ามกับการคล้อยตามผู้อื่น เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ภาวะผู้นำ เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยทดลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง นอกจากนี้ควรมีการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นจากกิจกรรมการสอนของครูที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะของผู้เรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2537). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *กระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานของนักเรียน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กรรณิการ์ จิตต์บรรเทา. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลการเรียนภาษาอังกฤษ กับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ.* พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543, มกราคม-มีนาคม). "โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ," *การศึกษา 2000.* 65(3): 17.

โกศล มีความดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ขนิษฐา สุวรรณนิตย์. (2533). *ปัจจัยคัดสรรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

งามตา วนินทานนท์. (2540). "เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย"ใน *เอกสารประกอบการบรรยาย ในการประชุมเชิงปฏิบัติการณ์ รุ่นที่ 2 ครั้งที่ 2 เรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย: การพัฒนาเค้าโครงวิจัยและเทคนิคการวิจัย.* สถาบันวิจัยพฤติกรรศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----------. (2534). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรรจา สุวรรณทัต. (2535). *ประมวลบทความวิชาการฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จันทร์จิรา มูลเมือง. (2535). *การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จันทิมา จันทรศักดิ์. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุไร ชุมรุม. (2526). *สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ. (2529). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาย โพธิสิตา และคณะ. (2540). *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร.* นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐยา ลือชากิตติกุล. (2545). *ลักษณะทางจิตสังคม และลักษณะทางพุทธที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้านบริการของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน ในกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2520). *รายงานการวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2517). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทวีชัย วิริยะโกศล. (2541). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังทางการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 1.* วิทยานิพนธ์. ศษ.ด.(ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

นงนิต ธรรมสารสมบัติ. (2518). *ลักษณะความเป็นผู้นำและขนาดของกลุ่มที่มีผลต่อการคล้อยตาม.* ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2527). *หลักการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2546). *ตัวแปรด้านลักษณะทางจิต ลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางสังคมที่ใช้ในการจำแนกการเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). *การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์. (2536). *สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่ จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

นิยม บุญมี. (2534). *ครอบครัวสัมพันธ์.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวัดประเมินการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุษกร ดำคง. (2542). *ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา.* ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประทีป จินงี่. (2539). *ผลของการเตือนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.* สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปริศนา ศรีพลประพันธ์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพการคล้อยตามผู้อื่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3.* ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). *การวิจัยข้อมูลระดับมัลติแวริเอทในทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พรชัย รอดสมจิตร. (2527). *ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติ ในกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). *พัฒนาการวัยรุ่น.* กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี่.

พระราชวรมุนี. (2529). *พุทธธรรม.* กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิมพ์พันธุ์ จันทร์เพ็ญ. (2525). *พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย: เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภัทรา พาชัยยุทธ. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี. ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มัลลิกา มัติโก. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

มะลิ อุดมภาพ. (2538). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มาริสา รัฐปัตย์. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มุทิตา หวังคิด. (2547). *การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* ปริญญา นิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ยศวรรณ นิพัฒน์ศิริผล. (2541). *ปัจจัยด้านบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล ของพยาบาลวิชาชีพในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก ในโรงพยาบาลของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัญจวน อินทรกำแหง. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์.* กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี่.

รุ่งจิตร กองคำ. (2541). *การพัฒนาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. (2547). *รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะการศึกษาระยะยาว.* เอกสารประกอบการประชุมสถาบันวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนา ศรีสัตย์วาจา. (2536). *จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526). *การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกาย และความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพฯ.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัลภา สบายยิ่ง. (2542). *ปัจจัยด้านการตั้งเป้าหมาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง และบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วินัดดา ปิยะศิลป์. (2540). *การพัฒนาครอบครัว.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.

วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

วิสัย วิมลรัตน์. (2534 , กุมภาพันธ์). "รูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, " *วิจัยสนเทศ.* 11(125): 14-19.

วิลาศ บุญทองขาว. (2527). *บรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของนักเรียน ครู และผู้บริหาร เขตการศึกษา 4.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี. (2542). *ผลของรางวัลภายนอก และการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อแรงจูงใจภายใน ของนักเรียน.* สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2541, พฤศจิกายน). "บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม," *ASAHIL THAILAND JOURNAL.* 1(1): 52-69.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2518). *ผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และอิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการคล้อยตาม.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิราณี อุปละ. (2541). *การพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอนแบบโครงการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทบุญพิทักษ์การพิมพ์ จำกัด.

ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีใช้วิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2532). *ชุดการสอนจิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

----------. (2543). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.

สถิต นิยมญาติ. (2524). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์. ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ สิงหะพล. (2542, มิถุนายน - ตุลาคม). "ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่," *สีมาจารย์.* 13(27): 15-16.

สมยศ เม่นแย้ม. (2540, เมษายน). "การศึกษาเพื่อสร้างค่านิยมของมนุษย์," *ครูเชียงราย.* 33(178): 9-13.

สมศักดิ์ ชินพันธ์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้น กับความรู้สึกรับผิดชอบ และมโนภาพแห่งตน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2528). *สังคมไทยแนวทางวิจัยและพัฒนา.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2524). *ตำราครอบครัวสัมพันธ์.* กรุงเทพฯ: สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง.* กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). *วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ

สื่อพลัง. (2542, สิงหาคม). "จิตสำนึกสาธารณะ เส้นทางสู่ประชาสังคม". *วารสารสื่อพลัง.* 7(3): 3-19.

สุกานดา นิ่มทองคำ. (2535). *ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุจินต์ ปรีชามารถ. (2515). *ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนประพฤติคล้อยตามและที่ขัดกับสังคม.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยา-การศึกษา). กรุงเทพฯ. วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546, มกราคม). "จิตสำนึกสาธารณะการก่อรูปและกระบวนการสร้าง," *วารสารเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.* 4(1): 45-57.

สุพัตรา สุภาพ. (2534). *สังคมวิทยา.* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

----------. (2545). *ปัญหาสังคม.* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาภรณ์ เส็งขำ. (2545). *การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพการคล้อยตามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุชา จันทร์เอม. (2524). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2540). *การพัฒนาครอบครัว.* กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.

สุมาลี จันทร์ชลอ. (2541, มีนาคม). "การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน," *วารสารวิชาการ.* 1(3): 59.

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

แสงสุรีย์ สำอางค์กูล. (2543). *จิตวิทยาบุคลิกภาพยุคสหัสวรรษเล่ม 3.* พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

หฤทัย อาจปรุ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล.* วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อภิชาติ โรจน์พิบูลสถิตย์. (2548). *บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการคล้อยตามของนิสิตปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อภิญญา โพธิ์ศรีทอง. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุของพยาบาล ในสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.* ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตร-มหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อมรรัตน์ พาชิยานุกูล. (2545). *การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (สุขศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา กัลยาณชาติ.(2532). *พฤติกรรมการคล้อยตามของเด็กไทย ตามระดับอายุและเพศ.* วิทยานิพนธ์ ค.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา สุขารมณ์. (2531). "อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาสุขภาพจิตในเด็ก," *เอกสารฉบับพิเศษในวันครบรอบปีที่ 33 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 (สถาบันแห่งชาติเพื่อการค้นคว้าเรื่องเด็ก).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

----------. (2532). *พฤติกรรมการคล้อยตามของเด็กไทย ตามระดับอายุและเพศ.* วิทยานิพนธ์ ค.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

----------. (2541, มกราคม). "อิทธิพลของครูและโรงเรียนที่มีต่อสุขภาพจิตเด็ก," การปฐมวัย. 2(1): 45.

อัญชลี ทองจันทร์. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง.* ปริญญานพนธ์. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Asch, Solomon E. (1952). *Social Psychology.* Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory.* Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

----------. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice–Hall.

Bass. (1961). "Conformity , Deviatin, and a General Theory of Interpersonal Behavior," *in Conformity and Deviation,* Vol. 1. pp.231-238. New York: Academic Press.

Campbell. (1961). "Conformity in Psychology's Theories of Acquired Behavioral Dispositions," *in Conformity and Deviation*, Vol.1 New York: McGraw-Hill Inc.

Cattell, Raymond Bernard. (1950). *Personality: asystematic theoretical and factual study.* New York: McGraw-Hill.

E.Mavis Hetherington, Ross D. Parke. (1993). *Child Psychology : a contemporary viewpoint.* New York: McGraw – Hill.

Faw, Terry. (1989). *Child psychology.* New York: McGraw – Hill.

Fraenkel, Jack R. (1977). *How to teach about values an analytic approach.* Englewood Cliffs, N.J.: Prentice – Hall.

Frances L. Ilg and Louise Bates Ames. (1955). *Child behavior.* New York: Harper.

Freedman, Jonathan L. & Antony N Doob. (1968). *Deviancy the psychology of being different.* New York. Academic Press.

Hetheringtion, Mavis E. & Parke, Ross D. (1993). *Child Psychology.* Singapore: McGraw-Hill.

Hoffman, Martin. L. (1966). *Review of child development research.* New York: Rusell Sage Foundation.

Hurlock, Elizabeth Bergner. (1978). *Child development.* 6th ed. New York: McGraw–Hill.

Huxley Julian, Sir. (1966). *Growth of ideas, knowledge, thought, imagination.* New York. Doubleday.

Kiesler. C. A, & kiesler, S.B. (1969). *Conformity.* Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, Inc.

Levin, Gerald R. (1983). *Child Psychology.* Montery, Calif: Brooks/Cole.

Magnusson, David and Norman S. Endler. (1977, April). *Personality at the Crossroad: Current Issues in Intersectional Psychology.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associated Publishers, 87(2): 50-53.

N.K.Holland. (1974). *An Introduction to Human Behavior.* New York: Health and Company.

Pedhazur, Elazar J. (1982). *Multiple Regression in Behavioral Research.* 2nd ed. New York: Holt Rinehart and Winston.

Tabachnick, Barbara G. and Linda S. Fidell. (1996). *Using Multivariate Statistics.* 4th ed. Needham Heights: Allyn & Bacon.

Yee, Albert H. (1971). *Social Interaction in Educational Settings.* Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J.: Prentice – Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	9	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	10	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	11	0.6	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	13	1.0	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้			

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.2	ตัดทิ้ง	9	1.0	คัดเลือกไว้
2	0.2	ตัดทิ้ง	10	1.0	คัดเลือกไว้
3	0.6	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
5	0.4	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
6	0.4	คัดเลือกไว้	14	0.2	ตัดทิ้ง
7	0.2	ตัดทิ้ง	15	0.2	ตัดทิ้ง
8	1.0	คัดเลือกไว้			

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิการใช้

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.6	คัดเลือกไว้	9	1.0	คัดเลือกไว้
2	0.6	คัดเลือกไว้	10	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
5	0.6	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	15	0.4	ตัดทิ้ง
8	0.8	คัดเลือกไว้			

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.8	คัดเลือกไว้	10	0.8	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
4	0.2	ตัดทิ้ง	13	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.8	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
7	0.2	ตัดทิ้ง	16	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	17	1.0	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	18	0.4	ตัดทิ้ง

ตาราง15 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	8	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	9	1.0	คัดเลือกไว้
3	0.6	คัดเลือกไว้	10	0.8	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	11	0.8	คัดเลือกไว้
5	0.6	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.8	คัดเลือกไว้	13	1.0	คัดเลือกไว้
7	0.6	คัดเลือกไว้	14	0.6	คัดเลือกไว้

ตาราง16 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	9	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	10	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	13	1.0	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	14	0.6	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	15	0.2	ตัดทิ้ง
8	1.0	คัดเลือกไว้	16	0.4	ตัดทิ้ง

ตาราง17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	9	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	10	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	11	0.8	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	13	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.6	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้			

ตาราง 18 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.5523	คัดเลือกไว้	9.	.4284	คัดเลือกไว้
2.	.1424	ตัดทิ้ง	10.	.4795	คัดเลือกไว้
3.	.2531	ตัดทิ้ง	11.	.3347	ตัดทิ้ง
4.	.5323	คัดเลือกไว้	12.	.5594	คัดเลือกไว้
5.	.2631	ตัดทิ้ง	13.	.6548	คัดเลือกไว้
6.	.5072	คัดเลือกไว้	14.	.6946	คัดเลือกไว้
7.	.4461	คัดเลือกไว้	15.	.3334	ตัดทิ้ง
8.	.4399	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8353

ตาราง 19 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.5982	คัดเลือกไว้	6.	.6815	คัดเลือกไว้
2.	.3236	คัดเลือกไว้	7.	.4908	คัดเลือกไว้
3.	.7046	คัดเลือกไว้	8.	.2767	คัดเลือกไว้
4.	.5724	คัดเลือกไว้	9.	.4296	คัดเลือกไว้
5.	.2272	คัดเลือกไว้	10.	.5291	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8604

ตาราง 20 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามจิตสาธารณะ ด้านการเคารพสิทธิการใช้

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.5421	คัดเลือกไว้	8.	.6207	คัดเลือกไว้
2.	.5664	คัดเลือกไว้	9.	.1962	ตัดทิ้ง
3.	.4558	คัดเลือกไว้	10.	.4531	คัดเลือกไว้
4.	.3267	ตัดทิ้ง	11.	.3084	ตัดทิ้ง
5.	.3508	คัดเลือกไว้	12.	.2684	ตัดทิ้ง
6.	.6423	คัดเลือกไว้	13.	.4233	คัดเลือกไว้
7.	.5649	คัดเลือกไว้	14.	.7037	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8394

ตาราง 21 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.5405	คัดเลือกไว้	9.	.5249	คัดเลือกไว้
2.	.5918	คัดเลือกไว้	10.	.4227	คัดเลือกไว้
3.	.5662	คัดเลือกไว้	11.	.6421	คัดเลือกไว้
4.	.4569	คัดเลือกไว้	12.	.6759	คัดเลือกไว้
5.	.5274	คัดเลือกไว้	13.	.6018	คัดเลือกไว้
6.	.6598	คัดเลือกไว้	14.	.6590	คัดเลือกไว้
7.	.4196	คัดเลือกไว้	15.	.5214	คัดเลือกไว้
8.	.4852	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8844

ตาราง 22 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.6824	คัดเลือกไว้	8.	.5802	คัดเลือกไว้
2.	.5238	คัดเลือกไว้	9.	.5578	คัดเลือกไว้
3.	.5517	คัดเลือกไว้	10.	.4211	คัดเลือกไว้
4.	-.0356	ตัดทิ้ง	11.	.3678	คัดเลือกไว้
5.	.4086	คัดเลือกไว้	12.	.5250	คัดเลือกไว้
6.	.1115	ตัดทิ้ง	13.	.3012	ตัดทิ้ง
7.	.2769	ตัดทิ้ง	14.	.6163	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8323

ตาราง 23 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.6704	คัดเลือกไว้	11.	.5709	คัดเลือกไว้
2.	.6691	คัดเลือกไว้	12.	.5453	คัดเลือกไว้
3.	.6376	คัดเลือกไว้	13.	.4179	คัดเลือกไว้
4.	.7570	คัดเลือกไว้	14.	.5660	คัดเลือกไว้
5.	.6763	คัดเลือกไว้	15.	.4290	คัดเลือกไว้
6.	.4840	คัดเลือกไว้	16.	.5913	คัดเลือกไว้
7.	.6609	คัดเลือกไว้	17.	.6350	คัดเลือกไว้
8.	.5712	คัดเลือกไว้	18.	.5753	คัดเลือกไว้
9.	.5802	คัดเลือกไว้	19.	.5788	คัดเลือกไว้
10.	.6297	คัดเลือกไว้	20.	.5234	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .9212

ตาราง 24 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.4604	คัดเลือกไว้	8.	.4371	คัดเลือกไว้
2.	.4060	คัดเลือกไว้	9.	.5778	คัดเลือกไว้
3.	.5832	คัดเลือกไว้	10.	.5262	คัดเลือกไว้
4.	.4635	คัดเลือกไว้	11.	.3862	ตัดทิ้ง
5.	.3436	ตัดทิ้ง	12.	.3417	ตัดทิ้ง
6.	.5537	คัดเลือกไว้	13.	.5977	คัดเลือกไว้
7.	.3329	ตัดทิ้ง	14.	.6343	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8279

ตาราง 25 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1.	.6476	คัดเลือกไว้	9.	.5567	คัดเลือกไว้
2.	.6048	คัดเลือกไว้	10.	.5005	คัดเลือกไว้
3.	.3676	ตัดทิ้ง	11.	.6571	คัดเลือกไว้
4.	.5762	คัดเลือกไว้	12.	.3285	ตัดทิ้ง
5.	.6619	คัดเลือกไว้	13.	.3298	ตัดทิ้ง
6.	.5694	คัดเลือกไว้	14.	.4403	คัดเลือกไว้
7.	.3945	ตัดทิ้ง	15.	.6198	คัดเลือกไว้
8.	.3988	ตัดทิ้ง			

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .8683

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ ที่กำหนดให้ตอบตามความคิดเห็น เนื่องจากแบบสอบถามนี้ ไม่ใช่แบบทดสอบ จึงไม่มีคำตอบใดที่ถูกหรือผิด

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่
   - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
   - ตอนที่ 2 แบบสอบถามจิตสาธารณะ
   - ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน
   - ตอนที่ 4 แบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น
   - ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
   - ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
   - ตอนที่ 7 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

นางสาวพรพรหม พรรคพวก
นิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ❍ ตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ระดับชั้น

❍ ม. 4

❍ ม. 5

❍ ม. 6

2. แผนการเรียน

❍ วิทย์ - คณิต ❍ คณิต – ภาษาอังกฤษ

❍ ภาษาอังกฤษ - สังคม ❍ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุดระดับการปฏิบัติ

ระดับการปฏิบัติ

ปฏิบัติเสมอ หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเสมอ

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ่อยครั้ง

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบางครั้ง

แทบไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง นักเรียนแทบไม่ปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		ปฏิบัติเสมอ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	แทบไม่ปฏิบัติ
1.	เมื่อนำไม้กวาดของห้องเรียนไปใช้แล้ว ข้าพเจ้านำไปเก็บที่เดิม				
2.	ข้าพเจ้านำ จาน ชาม ของโรงเรียนที่ใช้เสร็จแล้วไปวางไว้ในที่เก็บภาชนะ				
3.	ข้าพเจ้าทำเพิกเฉยเมื่อพบว่า ก๊อกน้ำถูกเปิดทิ้งไว้หรือปิดไม่สนิท				
4.	เมื่อข้าพเจ้าใช้โต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียนเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าปล่อยวางตามความสะดวก				

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		ปฏิบัติเสมอ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	แทบไม่ปฏิบัติ
5.	เมื่อข้าพเจ้าจัดบอร์ดห้องเรียนเสร็จแล้ว ข้าพเจ้านำอุปกรณ์ต่างๆ ไปเก็บเข้าที่อย่างเรียบร้อย				
6.	ข้าพเจ้าใช้คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนด้วยความระมัดระวัง เพราะเกรงว่าจะชำรุด เสียหายได้				
7.	ข้าพเจ้าชอบขีดเขียนโต๊ะที่นั่งเรียน				
8.	เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปใช้บริการห้องคอมพิวเตอร์ ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด				
9.	ข้าพเจ้าแอบนำเก้าอี้ไปเปลี่ยนกับของคนอื่นทันที หากพบว่าเก้าอี้ของตนเองชำรุด				
10.	ข้าพเจ้าใช้หนังสือของห้องสมุดด้วยความระมัดระวัง เพราะเกรงจะทำให้หนังสือชำรุดได้				
11.	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน				
12.	หากคุณครูมอบหมายให้ทำงานเพื่อห้องเรียน ข้าพเจ้าจะทำด้วยความเต็มใจ				
13.	เมื่อเป็นเวรทำความสะอาด ข้าพเจ้าทำความสะอาดห้องเรียนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
14.	หากข้าพเจ้าได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนทำกิจกรรมของโรงเรียน ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างเต็มความสามารถ				
15.	หลังจากมีการร่วมกันจัดกิจกรรมในโรงเรียน เช่น กีฬาสี การจัดนิทรรศการ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะช่วยเพื่อน ๆ เก็บของให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้าน				
16.	ในการทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าจะทำตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ				
17.	หากพบอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนที่ใช้ชำรุด ข้าพเจ้าจะแจ้งให้ครูหรือเจ้าหน้าที่ทราบ				
18.	ข้าพเจ้าทำเพิกเฉย เมื่อพบเห็นเศษขยะตกที่พื้นห้อง				
19.	ข้าพเจ้าอาสาเป็นตัวแทนของห้องในการทำงานต่าง ๆ				
20.	ข้าพเจ้าช่วยเพื่อน ๆ จัดบอร์ดของห้อง แม้จะไม่ใช่หน้าที่ของตน				

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		ปฏิบัติเสมอ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	แทบไม่ปฏิบัติ
21.	หากเจอสิ่งของที่เป็นของของโรงเรียน ข้าพเจ้าจะนำส่งคืนครู				
22.	เมื่อครูแจกอุปกรณ์เย็บกระดาษ เพื่อเย็บเอกสารประกอบการเรียนด้วยตนเอง ข้าพเจ้าจะใช้เท่าที่ครูกำหนดเท่านั้น				
23.	ข้าพเจ้าจะเบิกอุปกรณ์ของห้องที่นำมาใช้ร่วมกันในการทำกิจกรรมมากๆ เพื่อเก็บไว้ใช้เองในงานต่อไป				
24.	เมื่อมีการแจกเอกสารประกอบการเรียน ข้าพเจ้าจะหยิบเอกสารมาเกินจำนวนที่กำหนด เพื่อเก็บไว้ใช้เมื่อมีการทำงานผิดพลาด				
25.	ข้าพเจ้าได้จับจองโต๊ะ-เก้าอี้นั่งเล่นภายในโรงเรียนเพื่อเป็นที่นั่งประจำของตนเองและกลุ่มเพื่อนสนิทเท่านั้น				
26.	เมื่อข้าพเจ้าหยิบหนังสือพิมพ์ห้องสมุดมาอ่านเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าจะรีบนำกลับคืนที่เดิม				
27.	ในขณะรับประทานอาหาร เมื่อพบว่าคนอื่นไม่มีที่นั่ง ข้าพเจ้าจะขยับให้นั่งด้วย				
28.	เมื่อข้าพเจ้าใช้โทรศัพท์สาธารณะภายในโรงเรียน ข้าพเจ้าจะรีบพูดธุระให้เสร็จโดยเร็ว				
29.	เมื่อข้าพเจ้ารับประทานอาหารที่โต๊ะเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าจะรีบลุกให้ผู้อื่นได้ใช้โต๊ะต่อทันที				
30.	เมื่อต้องซื้อของในสหกรณ์โรงเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าแถวเพื่อรอซื้ออย่างเป็นระเบียบ				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	เมื่อยืมอุปกรณ์จัดบอร์ดของห้องมาใช้เสร็จแล้ว ข้าพเจ้าจะเก็บคืนได้อย่างครบถ้วน				
2.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่า เมื่อใช้คอมพิวเตอร์ในห้องคอมพิวเตอร์เสร็จ เครื่องคอมพิวเตอร์จะยังคงมีสภาพดีอยู่				
3.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าตนเองสามารถทำให้ห้องเรียนสะอาดได้				
4.	ข้าพเจ้ารู้สึกอายเมื่อต้องเก็บขยะตามทางเดินไปทิ้งถังขยะ				
5.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่า สามารถทำหน้าที่พิเศษที่ครูมอบหมายให้ทำได้				
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกเต็มใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโรงเรียน				
7.	เมื่อได้เก็บของ ของโรงเรียนที่พบเจอ ข้าพเจ้าไม่กล้านำไปส่งคืนครู				
8.	ข้าพเจ้ารู้สึกยุ่งยากและเสียเวลา หากต้องเป็นคนแจกสมุดคืนให้แก่เพื่อนในห้องเรียน				
9.	ข้าพเจ้าเต็มใจรับอาสาทำกิจกรรมของห้องเรียน				
10.	เมื่อโต๊ะรับประทานอาหารกลางวันไม่เพียงพอ ข้าพเจ้าเต็มใจแบ่งให้ผู้อื่นนั่งด้วย				
11.	ข้าพเจ้าสามารถนำหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด มาส่งคืนได้ทันตามเวลาที่กำหนด				
12.	ข้าพเจ้าสมารถปฏิบัติตามระเบียบการเข้าใช้ห้องคอมพิวเตอร์ได้อย่างเคร่งครัด				
13.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่า สามารถอดทนเข้าแถวรอซื้ออาหารกลางวันได้อย่างเป็นระเบียบ แม้จะหิวมากก็ตาม				
14.	ข้าพเจ้ามั่นใจว่า สามารถรักษาความสะอาดโต๊ะ-เก้าอี้ที่ข้าพเจ้าใช้นั่งพักผ่อนในโรงเรียนได้				
15.	ข้าพเจ้าไม่กล้าตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนทำห้องเรียนสกปรก				

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการคล้อยตามผู้อื่น

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการคล้อยตามผู้อื่นของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าจะไม่แสดงความคิดเห็นแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ แม้ว่าจะไม่เห็นด้วย				
2.	ข้าพเจ้าตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนตามกลุ่มเพื่อน ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าไม่อยากทำกิจกรรมนั้น				
3.	หากข้าพเจ้ารู้สึกไม่เห็นด้วยในการกระทำของเพื่อน ข้าพเจ้าจะทักท้วงทันที แม้ว่าเพื่อนไม่พอใจก็ตาม				
4.	ในขณะนั่งรับประทานอาหารกลางวัน หากพบว่าคนอื่นไม่มีที่นั่ง ข้าพเจ้าจะขยับให้นั่งด้วย โดยไม่สนใจว่าเพื่อนเต็มใจหรือไม่				
5.	ข้าพเจ้าทำตามเพื่อนในกลุ่ม แม้ว่าข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยก็ตาม				
6.	เมื่อนัดเพื่อน ๆ ไปเที่ยวด้วยกัน ข้าพเจ้าซักถามเพื่อนล่วงหน้าว่าจะแต่งตัวอย่างไร เพื่อไม่ให้แตกต่างจากเพื่อน ๆ				
7.	เมื่อเข้าไปใช้บริการห้องคอมพิวเตอร์ ข้าพเจ้าเลือกปฏิบัติตามกฎระเบียบมากกว่าทำตามที่เพื่อนบอก				
8.	ข้าพเจ้าชอบคิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อให้ผลของการกระทำนั้นเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น แม้ว่าจะแตกต่างจากคนส่วนใหญ่				
9.	ข้าพเจ้าซื้อของเครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า แบบเดียวกับเพื่อน เพราะจะได้เหมือนกันเป็นกลุ่ม				
10.	ข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกเรียนต่อตามเพื่อนในกลุ่ม				

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ครูรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า				
2.	ครูไม่สนใจปัญหาส่วนตัวของข้าพเจ้า				
3.	ครูคอยเป็นห่วงข้าพเจ้า				
4.	ครูให้คำแนะนำด้านการเรียนกับข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้าประสบปัญหาด้านการเรียน				
5.	ครูให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า				
6.	ครูไม่มีเวลาให้ข้าพเจ้าได้ปรึกษาปัญหา				
7.	ครูไม่สนใจปัญหาด้านการเรียนของข้าพเจ้า				
8.	ครูให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง				
9.	ครูให้คำแนะนำเมื่อพบว่าข้าพเจ้าประพฤติตนไม่เหมาะสม				
10.	ครูให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ				
11.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของครู				
12.	ข้าพเจ้าให้ความเคารพครู				
13.	ข้าพเจ้าไม่กล้าขอคำแนะนำจากครู				
14.	ข้าพเจ้าจะทักทายหรือแสดงความเคารพทุกครั้งที่พบเจอครู				
15.	ข้าพเจ้ามักถามครูเมื่อเกิดข้อสงสัยในการเรียน				
16.	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจข้าพเจ้าจะปรึกษาครู				
17.	ข้าพเจ้าไม่สนใจในสิ่งที่ครูสอน				
18.	ข้าพเจ้านำคำสอนของครูมาใช้พัฒนาตนเอง				
19.	ข้าพเจ้ารักษาทรัพย์สมบัติส่วนรวมตามที่ครูสอน				
20.	ข้าพเจ้านำความรู้ที่ครูสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน				

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ในการทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าสามารถให้ความคิดเห็นกับเพื่อนได้				
2.	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ๆ ได้				
3.	ข้าพเจ้าจะปรับความเข้าใจกับเพื่อน เมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจกัน				
4.	ข้าพเจ้ากับเพื่อนมักเอื้อเฟื้อต่อกัน เช่น การให้ยืมหนังสือ แบ่งขนมให้กัน เป็นต้น				
5.	เมื่อเพื่อนไม่มาโรงเรียน ข้าพเจ้ามักถามถึงด้วยความห่วงใย				
6.	ข้าพเจ้าและเพื่อนมักช่วยกันอธิบายการบ้านกัน เมื่อมีเพื่อนในกลุ่มไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้				
7.	ถ้ามีเรื่องไม่สบายใจข้าพเจ้าสามารถปรับทุกข์กับเพื่อน ๆ ได้				
8.	เมื่อเพื่อนไม่สบาย ข้าพเจ้าเข้าไปถามอาการและช่วยเหลืองานของเพื่อนเท่าที่ทำได้				
9.	ข้าพเจ้าและเพื่อนมีความห่วงใยซึ่งกันและกัน				
10.	เพื่อนมักชวนข้าพเจ้าเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอื่นร่วมกัน				

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง จะคอยให้กำลังใจและแนะนำการอ่านหนังสือ เพื่อเตรียมตัวสอบ				
2.	เมื่อข้าพเจ้าเกิดความท้อแท้ผิดหวังด้านการเรียน พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองจะแสดงความห่วงใย และให้คำปรึกษา				
3.	เมื่อเพื่อนสนิทของข้าพเจ้ามีปัญหาเดือดร้อนทุกข์ใจ และข้าพเจ้าได้นำมาเล่าให้พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ท่านจะรับฟังและให้คำปรึกษา				
4.	วันหนึ่งข้าพเจ้าได้ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ทำให้กลับบ้านช้าผิดเวลาพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองจะรับฟังเหตุผล				
5.	พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมอบหมายงานประจำที่บ้านให้ข้าพเจ้าทำเพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว				
6.	แม้ข้าพเจ้าทำข้าวของเสียหาย พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองจะรับฟังเหตุผลว่าทำไมจึงเกิดเหตุการณ์เช่นนั้น				
7.	ในระหว่างที่ข้าพเจ้าทำการบ้าน พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองจะคอยดูแลเอาใจใส่เสมอ				
8.	เมื่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ทราบว่าผลการเรียนลดลงหรือไม่ดี ท่านจะถามสาเหตุของปัญหาและให้คำปรึกษา				
9.	พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ข้าพเจ้าต้องการเรียน				
10.	เมื่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเห็นข้าพเจ้าเกิดความเครียดจากการเรียน ท่านจะแสดงความห่วงใยและให้คำปรึกษา				

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์มิ่ง เทพครเมือง	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
อาจารย์ธีระวัฒน์ สุขีสาร	โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์สุชาติ สิริมีนนันท์	ครู คศ.3 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
อาจารย์วรรณวดี สุขแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชมงคล เทคนิคกรุงเทพ
อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวพรพรหม พรรคพวก
วันเดือนปีเกิด	28 พฤษภาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21/23 ม.2 ถ.เลียบวารี แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ตำแหน่ง ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบ้านหมี่วิทยา จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2544	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกคณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ